

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXV. EVFOLYAM, 2. SZÁM

ÁRA: 1,40 FT

1983. FEBRUÁR 3.

Rektori beszámoló a képzéskorszerűsítésről

Pártbizottsági ülés volt január 27-én, amelyen három napirend megtárgyalására került sor. Elsőnek Csizmadia Ernő számolt be a pol. biz. felsőoktatásról hozott határozata egyetemi teljesítésének helyzetéről és feltételeiről. Ezt követően személyi ügyekben döntött a pb, majd a pb 1982/83-as tanév második félévének munkaterve került megvitatásra és elfogadásra.

CSIZMADIA ELVTARS

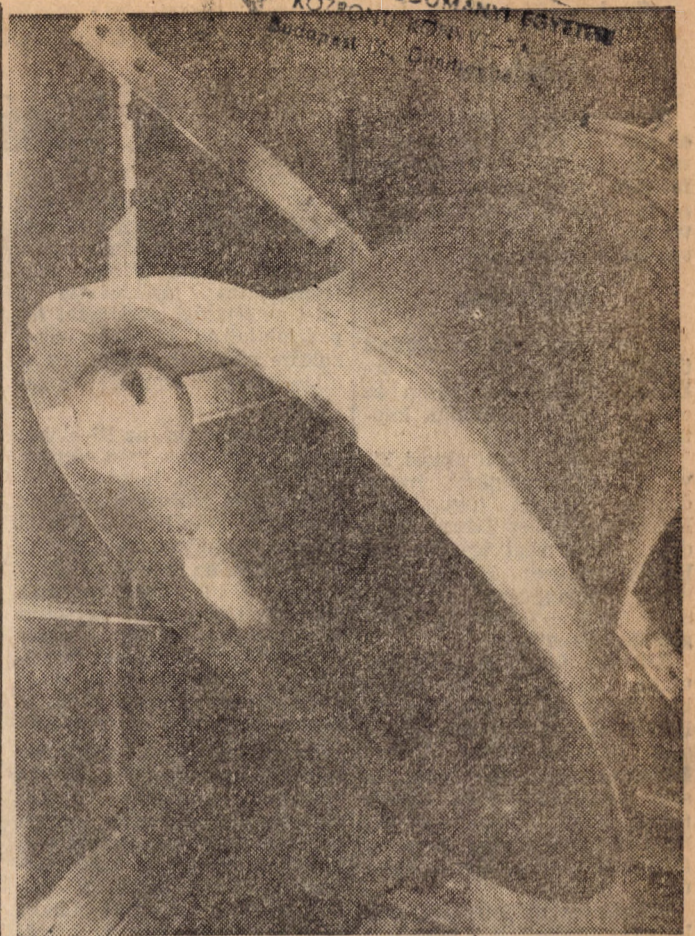
írásos összefoglalójában tájékoztatta a pártbizottságot a képzéskorszerűsítéssel kapcsolatos eddigi egyetemi munkálatokról. Az első szakaszban megtörtént a pol. biz.-határozat széles körű ismertetése, amely egybekapcsolódott a fejlesztési irányok egyetemünkre történő alkalmazásával is, kettős megközelítésben. Egyrészt a képzéskorszerűsítés hosszabb lejáratú feladatainak a megfogalmazására, másrészt

a folyamatos munka színvonalának emelésére törekedett az egyetem. Felmérés alapján előterjesztést készített az egyetem a képzéskorszerűsítés számításba vehető főbb irányairól. Az előterjesztést 1981 márciusában a pb és az egyetemi tanács is megtárgyalta. A munka második szakaszában, 1981 őszén kidolgozásra került a pb-határozat hároméves feladatterve. A feladattervet a Közgazdász is leközölte, és az ifjúsági parlamenten széles körű vita bontakozott ki róla. Ezek alapján a minisztérium a feladattervet 1982. február 12-én jóváhagyta.

A munka harmadik szakasza a hároméves feladatterv elfogadásával kezdődött és jelenleg is tart. Az írásos beszámoló hangsúlyozza, hogy a szakaszban egyik legfontosabb feladatunk kidolgozni a képzéskorszerűsítési javaslatainkat, amelyeket 1983 júniusáig kell átadnunk a Művelődési Minisztériumnak. A minisztérium az intézményektől beérkező javaslatok alapján elkészíti a képzéskorszerűsítési koncepció első vázlatát. Októberig zajlanak majd az egyeztető, véleményező tárgyalások, amelyekben részt vesznek az egyetemi vezetők, a szakmai testületek, a szakszervezet és a KISZ. Az ősz folyamán ifjúsági parlamenten vitatják meg a felsőoktatás fejlesztési koncepcióját a fiatalok. A döntést 1983 végén, 1984 elején a kormány hozza meg, amelynek végrehajtása

az intézményi feladattervnek megfelelően előreláthatóan az 1984/85. tanévben kezdődik.

A rektori beszámoló második fejezete a képzéskorszerűsítés elvégzett és soron következő feladatait ismerteti kronológiai sorrendben. Emlékeztetett az 1982 első felében előterjesztett képzési rendszerünk fejlesztésének alternatíváira, amelyet széles körben vitatott meg az egyetem. Ennek során egyetértés alakult ki abban, hogy 1983 tavaszán döntésre elő kell készíteni a tanulmányi idő túlnyomó részében valamennyi hallgató számára azonos struktúrájú (egységes) képzést biztosító oktatási programra vonatkozó javaslatot, amely a szakosítást önkéntes választhatóság alapján a jelenlegi első évfolyam végéről későbbre helyezik. Továbbá egyetértés alakult ki abban, hogy a képzési struktúra alapját képező tantárgycsoportok — például módszertani tárgyak, vállalatgazdasági tárgycsoport stb. — tanításának tartalmi és módszertani kérdéseiről az egyetem tudományos üléseket tartson, amelynek előkészítése folyamatban van. Szól az írásos anyag az érvényes tanterv tantárgyprogramjainak, tanterveinek, jegyzeteinek a folyamatos felülvizsgálatáról az ezzel kapcsolatos munkálatokról, amelyek közvetve távolabbi terveink teljesítését is előkészítik, s amellyel folyamatban vannak a karokon. Ezek kettős rendeltetésűek (Folytatás a 3. oldalon)

Ezennel beharangozzuk a 2. félévet, mindenkinek jó startot!

Marad-e a kettő?

Az első tapasztalatok

A vizsgázók túl vannak már az utolsó vizsgatapasztalaton is, mi viszont Szuhay Miklós rektorhelyettest kérdeztük meg, mik az első tapasztalatai az új tanulmányi és vizsgaszabályzatról:

— Részletesen még nem értékeltük. Annyit azonban máris érdemes elmondani, hogy egy vonatközúti biztonosan módosítanunk kell majd. Két dolog ugyanis összekeveredett. Ugyanúgy szabadon helyből úvezhatott az, aki valamely tárgyból az egész félévben egyetlen órára sem ment el és félévi munkáját „megváltotta” egy 25 forintos utóvizsga jeggyel, és az, aki tisztességesen részt vett az órákon, de például pár pontja hiányzott a megelégedéshez a röpdolgozatokból. Ezt mindenképp szét kéne választani. Az én személyes véleményem tehát az, hogy ugyan összel csak ideiglenesen enyhítettük a vizsgaszabályzatot úgy, hogy mégis újra módot nyújtsion

egy „helyből úvéra” is, ezt továbbra is lehetővé kell tenni. De nem minden mérlegelés nélkül, hanem csak abban az esetben, amikor nem a tanulmányi kötelezettségek teljes elhanyagolásáról, az órára egyáltalán nem járásról van szó.

No, ezt és sok más dolgot februárban a rektori tanács értékelné fogja. Hiszen épp az új rendelkezések miatt a tanszék enyhítették az aláírás követelményeit, pótdolgozatokat, pótlólagos beszámolási lehetőségeket adtak. Úgy hiszszük, hogy az aláírás rangjának megadása a folyamatok, egész féléven át folyó, tartós tudás megszerzését lehetővé tevő munkát ösztönözte és ösztönzi továbbra is a vizsgaidőszak „roham-magolásával” szemben.

Ezekről a dolgokról már beszélgettünk a dékánokkal, de persze majd csak a rektori tanács dönt.

Az egyetemi tanács tagjai 1982. december 16-tól

HIVATALBÓL TAGOK:

Csizmadia Ernő rektor, Szuhay Miklós általános rektorhelyettes, Palánkai Tibor tudományos rektorhelyettes, Dobrovits Iván rektorhelyettes, Páli Lászlóné dékán, Csáki Csaba dékán, Kollarik Amália dékán, Komlósi Jenő gazdasági főigazgató, Selmeczi Lajos pb-titkár, Szép Jenő szb-elnök, Szilvássy György KISZ-bizottsági titkár, Ferencz Gábor KISZ érdekvédelmi felelős, Némethi Gábor KISZ oktatási szervezeti titkára.

VÁLASZTOTT OKTATÓK:

Általános karról: Berend T. Iván, Csépai János, Hrubos Ildikó, Kollár Zoltán, Riesz Miklós, Stark Antal, Szabó Kálmán.

Ipari karról:

Baricz Rezső, Forgács Csaba, Kerekes Sándor, Megyeri Endre.

Kereskedelmi karról:

Bernát Tivadar, Galló András, Kovács Ferenc, Molnár László, Szalay Péter, Tóth Tamás.

Alkalmazottak:

Dénes Magdolna, Gulyás Józsefné.

VÁLASZTOTT HALLGATÓK:

Általános karról: Pertl Gábor, Kerekes Péter.
Ipari karról: Csizmadia Éva, Hegedüs Éva.

Kereskedelmi karról:

Frenyo Andrea, és egy hallgató még nincs megválasztva.

ÁLLANDÓ MEGHÍVOTTAK:

Mózes László KTI-igazgató, Wallshausen Gyula könyvtárigazgató, Somogyi Béláné személyzeti vezető, Vadász István rektori titk. vezető, Farkasinszky Tiborné Közgazdász szerk., Bihari Mihály MM-főosztályvezető, Péterfi János MM-főelőadó.

VÁLASZTOTT PÓTTAGOK:

(oktatók — a szavazatok sorrendjében):

Általános karról:

Mátyás Antal, Szabó Katalin, Meszéna György, Poller Imre.

Ipari karról:

Ay János, Kovács Sándor.

Kereskedelmi karról:

Halmay Gábor, Sándor Imre.

Feladjuk-e a tekintélyelvet?

Tanácsülés az ipari karon

„A szemináriumokon és gyakorlatokon keresztül folyó nevelőmunka tapasztalata az ipari karon” — ez a jelentés volt a kari tanács január 21-i ülésének egyik témája. E kacsifantós című, 10 oldalas írás a tanszéki jelentések alapján, azok összefoglalásul készült. A tanszéki anyagok között van kevesetmondó, egyoldalúan általánosító, jelentéktelen és van szimpatikusan lényegeltő — amennyire a válogatásból erre következtetni lehet. Hadd bizonyítsam ezt néhány szemelvennyel:

„A pozitív oldal elemei közül kiemelhető, hogy a szemináriumi és gyakorlati foglalkozási nevelőmunka egyre szervesebben illeszkedik be az összevelési folyamatba, kapcsolódik más nevelési tényezőkhöz, mint például az előadás, a patronáló tanári és KISZ-instruktori rendszer. A másik fontos dolog, hogy erősödik az a felismerés és gyakorlat, amely a szakmai ismeretek egyszerű elsajátítása helyett a tantárgyi és közéleti aktivitás összehangolására törekszik... A tanszék a szemináriumi foglalkozásokon tudatosan törekszik olyan módszereket alkalmazni, amelyek folyamatos tanulásra készítetnek, felkelti a szakmai érdeklődést és fokozza az aktív és öntevékeny részvételt az oktatási-nevelési folyamatban...” (Ipargazdaságtan tanszék)

„...A másfél éves intenzív kiscsoportos foglalkozás módját nyújt arra, hogy a tanárok és diákok között elmélyült szakmai és személyes kapcsolat alakuljon ki.” (Agrárközgazdaságtan tanszék)

A számviteli tanszék pszichológusoktól meg a nevelés eredményeit. A hallgatók közbömbösek a tantárgyak iránt. Nem érdeklik őket a közgazdaságtudomány elméleti és gyakorlati problémái. Nem látják a jogok mellett a kötelezettségeket, nincsenek tisztában állampolgári kötelezettségeikkel sem. Laza a munkafegyelm, az aktivitás sem megfelelő. Az oktató-nevelő munkában követendő elveket megvalósítani nagyon nehéz. (Folytatás a 3. oldalon)

Zöld ablakos kicsi ház

Kiküldött tudósítónk jelenti a Zsil utcából

utcában el — nem kis munka volt. Más tanszék költözködése egyszerűbb eset, két könyv, ha tartalmuk összekeveredhet, kisebb kalamajka, mint két vegyszeres üveg. A diákok bírdalmában azonban, laborjukban már minden készen áll: akár kezdődhet is az óra. A tanításban nem lesz fennakadás (ezért tart az idén február 7-ig a szünet). Minden gép egészben maradt, semmi se tört el, s nagyjából minden a helyén — nem volt hiábavaló az építőkkel az állandó személyes kapcsolattartás.

Nem volt könnyű (néhány perc tévelygés után megtudom) a számítástechnika cuccainak áthurcolása sem. Ötmázsás gépek, igen kényesek, van amelyik már egy hete elindult a Dimitrov térről, s még meg sem érkezett. A vezetékkel még a falból csüngenek kifelé, a posta talán a

napokban beszereli a terminálokhoz az adatátviteli vonalat. Az oktatásban nem lesz semmi fennakadás! — Ígérik, bár végleges elrendezésük még sokáig várat magára. Amíg a rektori hivatal és más irodák ideiglenesen a Zsil utcában állomásoznak, addig az intézet nem nyeri el végleges otthonát. És még csak most épül az újonnan kapott számítógépnek a számítógép-centrum! Ektele kopácsolás, de megéri. Ahhoz képest, hogy egy meglévő épületet pófoztak át új céljaira, a végleges állapotában igazán jók lesznek a feltételek. Egyelőre persze — sokáig még — gyalogos a séta a negyedik emeletig, és — mivel a kivitelezővel csak többszörös áttételen át voltak kontaktusban, és az történetesen egy két éve elavult tervet ismert, aszerint rendezte be a helyiségeket — a zöld színű bútorokat, a főlöleslegesen felszerelt

dexion-salgó polcokat maguk tologatják valódi helyükre. Így legalább nem fázunk meg az alig fűtött helyiségekben! Az utóbbi 2-3 héten mindenki segédmunkát végez. Na, és a méregzöld ablakok nem záródnak, és a többi apró hiba, ami ilyenkor lenni szokott. A gépeknek nem mindegy ám, hogy mennyi port kapnak és mekkora energia a hőkondicionálás! De most már alakul minden.

A könyvtárban is lassan polcra kerülnek a könyvek. Új, tágas, szép épület. Az utolsó vizsgák előtt ugyan már a raktárból fogytak a könyvek, és — bár csütörtökön még vizsga folyt — szerdán már bezárt az olvasóterem is, cserébe azonban, hatalmas munkával, már február 7-én, félévkezdésre — határidő előtt — az új könyvtár kinyit. Az új, modern könyvtárban 850 helyett 2500 négyzetméteren olvashatunk, 310 helyett egyszerűen 550 hallgató a kutatókon kívül, költöznek hát a kötetek százezeire.

A Zsil utca tehát benépeült, s ami még fontos: a tanításban sehol sincs fennakadás!

Új felelős

Baricz Rezsőt egyéb irányú elfoglaltságai miatt felmentették az szb bér- és munkaügyi felelősi megbízatása alól és egyidejűleg a funkcióra Kostyálné dr. Sebestyén Mária szb-tagot választották.

Üdületetés

A november 26-án kiadott üdületi körlevél és az arra érkezett igénylések alapján az első félévre az alábbiak kaptak SZOT-beutalót:

Gulyás Gyuláné (rektori hivatal) Balatonaligára; Benedeczy Jánosné (nyugdíjas), Braun Ottóné és Dénes Magdolna (gazdasági igazgatóság) Balatonfüredre; Halász Kálmánné (nyugdíjas) Hévízre; Süle Jánosné (gazdasági igazgatóság) Szántódra.

Külföldi üdülésre szóló beutalót kaptak: Kovács Erzsébet (gazdasági igazgatóság) és Bekker Gyöngyi (KISZ-bizottság) Pozsony-Bécs; Abonyi Istvánné (gazdasági igazgatóság) Tátra; Piskorán Ferenc (nyugdíjas) Tabarj-NDK; Ferdinándy Keszey Erzsébet (népgazdterv.) Al-Dunai hajóút.

Sajnálatos módon kizsálatlanul maradt két lehetőség is: nem akadt jelentkező a Krakko-Zakopane útra (14 nap teljes ellátás, autóbusszal, szervezett programokkal); és csak egy oktató (Liener Péter tud. szoc.) vette igénybe a késmárki önköltéses, sítanulással is egybekötött üdületi lehetőséget.

Tájékoztató

Tájékoztatjuk szakszervezetünk tagságát, hogy az szb-nek eddig kívülről adott elemeltés információkat az évi kedvezményről sikerült tisztázni. Ennek megfelelően minden szakszervezeti tag, aki legalább 3 hónapos tagsággal rendelkezik az említett kedvezményt igénybe veheti. Formanyomtatványt az szb-n lehet kérni.

Szakszervezeti bizottság

A párt-végrehajtóbizottság előtt

Az ifjúsági parlament tapasztalatai

A párt-végrehajtóbizottság január 10-én tartotta meg első ülését a második félév során. Elsőnek Szuhay Miklós rektorhelyettes tájékoztatta a vb-t az ifjúsági parlament tapasztalatairól. Hivatalos értékelésre még csak ezután fog az állami vezetés részéről sor kerülni.

Mint ismeretes, az IP előkészítése szakszervezetek között történt, gondolván arra, hogy az éves feladatokat jobban meg lehet határozni ilyen keretek között. De csak két helyen érték el jobb eredményt, az ipar és pénzügy szakon. A többségénél azonban igen kis létszámmal folytatott beszélgetésre sikerült a vezető oktatók és hallgatók találkozására. Kérdéses, hogy ilyen körülmények között, betöltött-e a szakszervezet a szerepét.

Formailag jobb eredmény született az egyetemi IP-n a részvétel tekintetében. A körülből 130 hallgató mellett derekasan képviselték magukat az oktatók. A határozathozatalnál mindössze 42 diák volt jelen, így az egyetem hallgatóinak csak mintegy 2 százaléka fogadta el a határozatot. Ilyenformán az IP is egyoldalúnak tekinthető.

Az IP nyugodt légkörben és konstruktívan zajlott le. A nyugodt légkört azért hangsúlyozta a rektorhelyettes, mert mint mondta, lehetett volna viharosabb is, ha a hallgatók nem mutatnak kellő értelemmel, és az IP-t kiterjesztik a képzéskorszerűsítésével kapcsolatos elképzelések vitafórumává.

Néhány központi kérdést alult ki az IP-n: ilyen volt a nyelvoktatás. E téren — a felvetett problémák is jelezték — megoldást kell keresni! Február elején a Nyelvi Intézetben sorra kerülő anketon, előreláthatólag új alapokra helyezik a nyelvoktatást. Szélesebb kapacitást nyitnak a nyelvoktatás előtt, és ez pozitívan érinti majd a nem nyelvigé-

nyes szakokat is. A tanárhiányon részben azzal próbálnak segíteni, hogy a 60 forintos óradíjat 80 forintra emelik fel.

A másik központi témája az IP-nek a tanulmányi kérdések voltak. Ezekre a kérdésekre — a rektorhelyettes ígérete szerint — még visszatér az állami vezetés, az első félév tapasztalatai alapján. Minden valóságosság szerint a korrekciókat az értelmes szigorítás irányába alkalmazza majd az állami vezetés. A rektori tanács ezzel a kérdéskörrel februárban foglalkozik, és az ott hozott határozatot a Közgazdász is leközi. A tájékoztatással eloszlának majd a félreértések a felvetett tanulmányi kérdésekben. Mindentől függetlenül a rektorhelyettes úgy érzékelte az első féléves vizsgatapasztalatok alapján, hogy a tanulmányi és vizsgaszabályzat alapvetően kedvezően hatott, a fegyelem javult.

Többen foglalkoztak az IP-n az ösztöndíj kérdéssel. Ezzel kapcsolatban részletes elemzést készítettek a hallgatók, amelynek tapasztalatai alapján a témára az állami vezetés visszatér.

Szuhay Miklós rektorhelyettes nem tért ki a képzéskorszerűsítés ügyének IP-n felvetődött értékelésére, miután ez a téma a pártbizottsági ülésen kerül megvitatásra.

Dobák Miklós, a párt-végrehajtóbizottság ifjúsági felelőse kapcsolódva az IP értékeléséhez, hangsúlyozta, hogy a legfontosabb momentumokban azonos vélemény van a rektorhelyettesével. Véleménye szerint azonban a szakszervezetek sikertelensége nem elsősorban a diákok hibája, hanem inkább a szaktanszék határozatlanságát jelzi.

Az IP-n szűkebb körű volt a létszám, mint amennyire számított a KISZ-bizottság. Valójában azok vettek részt rajta, akik általában mindig ott vannak az ilyen rendezvényeken. Többen felvetették, hogy ez az elit, mennyire tudja képviselni az egész egyetemi ifjúságot? Válaszképpen a kérdésre az ifjúsági felelős hangsúlyozta, hogy az elit a KISZ-bizottság hatása, befolyása alatt áll. Ilyen vonatkozásban a KISZ-bizottság szerepe örvendetes módon erőteljesen megnövekedett az elmúlt évekhez képest.

Szilvássy György KISZ-titkár

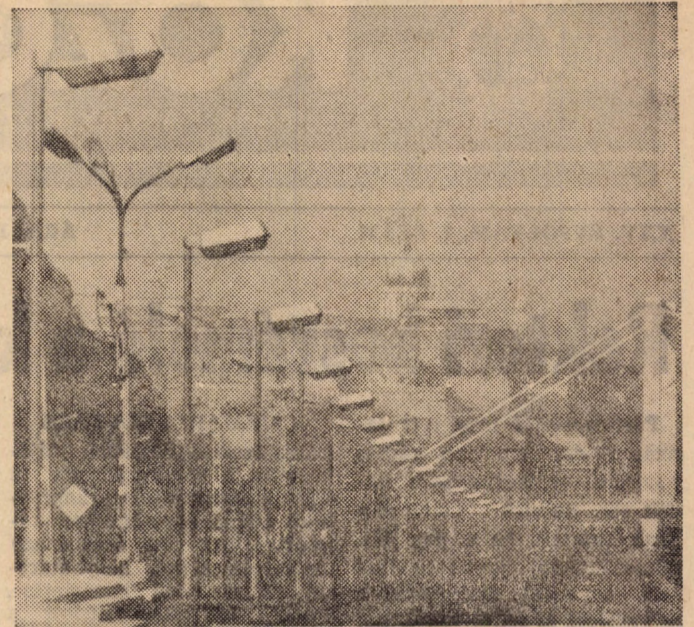
is beszámolt az IP KISZ-bizottsági értékeléséről. A KISZ-bizottság úgy ítélte meg a helyzetet, hogy az állami vezetés nem vette komolyan az IP-t. Ennek tudható be az is, hogy a rektor írásos beszámolóját, amely kévsé jelent meg, csak kis létszámban olvashatta az ifjúság. Továbbá, hogy szakszintben nem voltak kellően előkészítve a szakszervezetek, szemben az egyetemi IP-vel. Az volt a véleménye a KISZ-bizottságnak, hogy az IP-n a hallgatók fegyelmesebbek voltak, mint az oktatók, ez megnyilvánult a hozzászólásokban.

Szuhay Miklós rektorhelyettes válaszában nyomatékosan kijelentette, hogy az állami vezetés kötelességét teljesítette — noha a törvény által nem volt előírva az évenkénti IP megrendezése. Az előző évben hozott határozat értelmében, e közbülső parlamentre, ha késve is, de közreadta a rektor a beszámolót és a téziseket. Mindentől függetlenül a rektorhelyettesnek az a véleménye, hogy nem jó évente IP-t tartani. Helyette elegendő lenne tanévenként a szakszervezetek tanácskozása, amelyen keresztül eljuttatni a problémákat az állami vezetéshez. Emellett szakszervezetek szervezésére is lenne lehetőség évente egyszer. Így elkerülhető az a körülmény, hogy hónapokra lekéssse az egyetemvezetés idejét az IP-re való felkészülés.

Selmeci Lajos pb-titkár is megerősítette összefoglalójában azt, hogy mind az állami vezetés, mind az IP teljesítette feladatát. A képzéskorszerűsítés kapcsolatban kialakult vitáról, amely a „Gondolatok” körül alakult ki, a pb-titkár megállapította, hogy az rávilágított arra, hogy a tanári kar nem egységes a korszakerősítés megítélését illetően. A téma lezárásaként kérte az állami vezetést, mielőbb készítse el hivatalos értékelését az IP-ről. Végezetül a vb az IP-összefoglalóval és a javaslattal egyetértett.

Ezt követően a párt vb-n tájékoztató hangzott el a munkaterv előkészítésének új módszeréről; az 1982. év párt-építési tervének teljesítéséről, az 1983. év pártépítési tervéről; beszámoló hangzott el a pb, pvb első félévi munkájáról.

38 ÉVE SZABADULT FEL BUDAPEST

Ilyés Gyula:

Hidak

A legszomorúbb látvány ez volt: a betörtött gerincű néma hidak a két város között,

ahogy heverték, holtan, lehulltan, miután kinjukban fölgyortak azon az éjszakán.

ahogy feküdtek sorban, mint leölt állatok a bűnben és mocskokban ók, az ártatlanok.

Lesz kor, hogy talpraállnak, hátukat megvetik s te — akkor ez lesz álmod — uszítva intsz nekik:

Óriás mézsárszékre kelt vörösen a nap: a szem azt hitte: vérük a nap-festette hab,

üvöltösek bosszúért és ágaskodjanak. Mert mi a rend, ha mindig ő tűr, az áldozat?

De ók csak állnak, állnak (egy tagjuk nem remeg) a futó folyam és a futó idő felett!

TDK

Felhívjuk a figyelmet, hogy az 1982/83. évi egyetemi TDK-konferenciára a dolgozatok beadási határideje 1983. március 7. A dolgozatokat gépelve 4 példányban kérjük leadni az ipari üzemszervezési tanszéken Balaton Károly nevére. A pályázókat (beleértve azokat is, akik az AIESEC miatt már beadták dolgozataikat) arra kérjük, hogy a KISZ-bizottságon elhelyezett nevezési lapot 1 példányban töltsék ki, s a dolgozattal együtt adják le. A már beadott dolgozatok, a bírálati együtt, a könyvtár olvasótermében kb. február végétől olvashatóak. A dolgozatok listáját a következő számban közöljük. TDK-tanács

Ünnepség a KMP megalakulásának évfordulóján

A KMP ferencvárosi szervezetének megalakítására emlékeztek az ünnepség résztvevői. Az elvtársi találkozón részt vevők egy csoportja

Az Üllői út 115. számú bérház falán márványtábla hirdeti: „E ház helyén állt az az épület, amelyben 1919. január 15-én megalakult a Kommunisták Magyarországi Pártja Ferencvárosi Szervezete. Állította az MSZMP IX. kerületi bizottsága, 1959. III. 2.”

November 24-én a KMP megalakulásának évfordulóján a nevezetes hely ünnepség színhelye volt, eljöttek ide a kerületi pártbizottság tagjai, a tömegszervezetek, a pártkörzetek képviselői, a munkásmozgalom régi harcosai, de a fiatalok is, hogy leróják tiszteletüket. A megemlékezésen Varga J. László titkár mondott beszédet, aki visszatekintve a párt küzdelmeire, hangsúlyozta: „A ferencvárosi pártvezetés és párttagság olyan szervezetet hozott létre, amely később, az illegáltságban is sokáig szervezte a kerületi munkások harcát. Mi, az utódok mély tisztelettel emlékezünk életükre, munkásságukra” — mondotta. Ezután koszorúzásra került sor. A koszorúzást követően a kerületi pártbizottság feldíszített nagytermében bensőséges

hangulatú találkozón köszöntötték a kerületi pártmozgalom régi harcosait.

Bágyi János

Szipka József elvtárs, a KMP szervezője és Dési Huber Istvánné, aki ötven éve tagja a pártnak

A könyvtár költözésével új fázisába lépett az egyetem rekonstrukciója. Február folyamán újabb három tanszék települ át a Kinizsi utcába, a szeptemberben kezdődő új tanévben pedig már az egyetemi vezetés (és ezzel együtt az „MKKE-tábla”) is az új épületre kerül. Mindezek várható üteméről, és főként a közeljövő változásairól tájékoztatt minket dr. Komlósi Jenő gazdasági igazgató és Bózzay László főmérnök.

A Kinizsi utcai épület

A Kinizsi utcai oktatási épület kétharmada már készen van. A már korábban ideköltözött tanszék mellé (piackutató tanszék, februártól ebben az épületben talál otthonra a technológia tanszék, a statisztika tanszék, valamint a Matematika és Számítástudomány Intézet. Ehhez kapcsolódó hír, hogy egyetemünk újabb (a Pénzügyminisztériumtól átvett) számítógéppel gazdagodott, amelynek „beüzemelése” — szintén a Kinizsi utcai épületben — folyamatban van. Ebben az épületben egyébként a következő félévben hárommal több szemináriumi terem fogadja a hallgatókat (összesen 24), viszont egyvel csökken (kilencről nyolcra) az itteni közepes nagyságú előadóterem száma.

A könyvtár

Az épület Kinizsi utcai szárnyának felújítása megkezdődött (ez a még hátralevő „egyharmad”), elkészülte a nyáron várható, ezzel egy időben lesz készen az udvar is. Lapunk megjelenésekor a könyvtár átköltözése gyakor-

Nyártól: minden mozog!

Kezdődik a „null-ütem”

Hírek a rekonstrukcióról

latilag már befejeződött. Az új körülményekről, igénybe vehető szolgáltatásokról külön tájékoztatót közlünk majd (emellett maga a könyvtár is ismertető broszurát ad ki az új könyvtár használatának feltételeiről). A régen várt új létesítmény február 17-től látogatható. (A tervek szerint ugyanakkor a főépületben is létesül majd egy folyóirattalvasó az első emeleti raktárak helyén.)

A könyvtár kivonulása után lehetőség nyílik a főépület korszerűsítésének a folytatására. Elkezdődik a kiköltözötték területének olyan állapotba hozása, amely az épületen belüli mozgást lehetővé teszi (például a korábbi könyvtári raktárterek leválasztása az ideköltöző tanszék számára). Ez a főépületi rekonstrukció „null-ütem” megvalósítását jelenti. Ezek a munkálatok a nyár folyamán fejeződnek be, majd ezt követően az északi szárnyon lévő költöznek a déli épületrészbe, az egyetemi vezetés áttelepül a Kinizsi utcába. Az új tanév (tehát 1983. szeptember) kezdetére valamennyi külső és belső mozgás befejeződik, és kezdetét veszi az „első ütem”, amelynek tervezett ideje két-három év.

Étkezés

A rekonstrukció alatt a főépületi menza működése

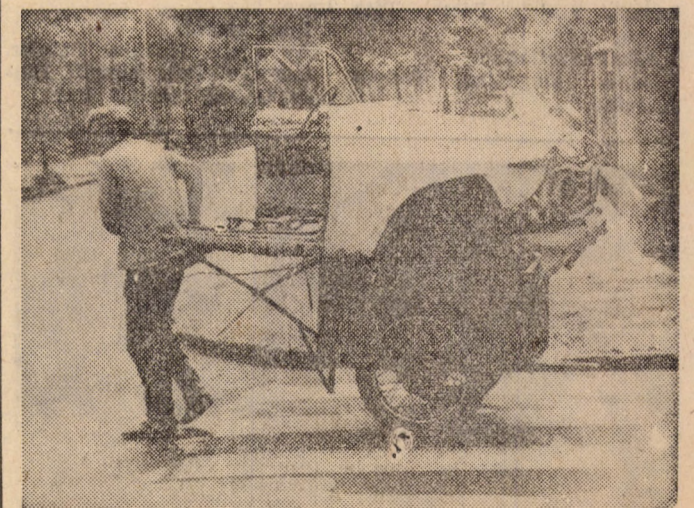
márciustól már sor kerül itt egy új büfé megnyitására.

A rekonstrukcióval kapcsolatos további tervekről, munkálatokról és eredményekről a közeljövőben komplex tájékoztatást adunk.

Befejezésül két hír a rekonstrukcióval párhuzamosan folyó, egyéb korszerűsítésekéről: január elejétől az egyetem dolgozóinak bérszámfejtése gépesítve, Robotron 1750-es gépen történik; valamint ez évben tovább folytatódik a Kinizsi utcai kollégium elmaradt szárnyának festése, karbantartása.

A félév a tantervnek megfelelően február 7-től május 13-ig tart, a vizsgákat május 16. és június 22. között lehet majd letenni.

fóris

A költözködés...

Rektori beszámoló a képzéskorszerűsítésről

(Folytatás az 1. oldalról)

miatt is nagy figyelmet érdemelnek.

E fejezet keretében tért ki az írásos beszámoló az új politikai gazdaságtan tankönyv körüli munkálatokra, arra, hogy a közeljövőben megtárgyalásra kerül a marxizmus-leninizmus egyetemi oktatásának tapasztalata és a fejlesztés tennivalói; a tanév első felében történt megbeszélésre, ahol megvitatták a prozemináriumi módszerek színvonalának emelését; szólt arról a döntésről, amely az utolsó félévi szakszemináriumot továbbfejlesztő diplomakonzultációvá; a tanárképzés fejlesztésével kapcsolatos javaslatok kidolgozásáról; valamint az esti-levelező oktatás rendszerének felülvizsgálatáról, a színvonal-emelés érdekében; a különböző szakminisztériumokkal közösen végzett vizsgálatokról, amelyek érintik a külgazdaság, illetve az agrárközgazdasági kiegészítő képzés rendszerét, valamint sor kerül a pénzügy és áruforgalmi szak ilyen jellegű vizsgálatára is.

Végül a beszámoló számbaveszi az anyagi, személyi és szervezeti feltételeket. Ennek kapcsán a rektor felhívja arra a figyelmet, hogy az anyagi feltételek lényeges javulása a 80-as évek első felében nem várható. Ez rányomja a bélyegét egész egyetemi munkánkra, amivel reálisan számolni kell. Nem azt jelenti, hogy feladjuk a felsőoktatás fejlesztését, színvonal-emelését, de azt elengedhetetlenül megköveteli, hogy tartózkodjunk a túrelmentlen illúzióktól, ne keressünk más utakat. A színvonal-emelés ugyanis jelentős pénzügyi forrásokat igényel, amelyek megteremtése nélkül lényegesen nem juthatunk előbbre. A korszerűsítést tehát szorosan egybe kell kapcsolnunk az anyagi feltételek javításával.

FOGLALKOZOTT ELŐZETES

A rektori beszámolóval a pb oktatási és tudománypolitikai munkabizottsága is. Az ott kialakult vitáról a munkabizottság vezetője, Kerékyártóné elvtársnő számolt be a pb-nek. Mint mondtotta, a munkabizottság pozitívan értékelte az anyagot. Megállapította, hogy jól tükrözi az eddigi munkát és a feladatokat is helyes irányban jelöli meg. A képzéskorszerűsítés munkálatait az egyetemen nyugodt légkörben folytatják meg, hogy kevés a sértődés is ezzel kapcsolatban. Kritikusán kezelte a bizottság, a minisztérium és az egyetem munkakapcsolatát, aminek olyan következményei is vannak, hogy egyik-másik kérdésben felesleges munkát végez az egyetem a korszerűsítés terén. Ezt a problémát megelőző meg kell oldani. A jelenlegi periódusban elsősorban tartalmi kérdésekkel kell foglalkozni. E téren azonban szervezettebb és konkrétabb útelemzésre hívta fel a bizottság a figyelmet. Eszrevételezték, a bizottság tagjai, hogy a jelenlegi órarend nem teszi intenzívvé a hallgatók munkáját. Felhívta végzetül a figyelmet arra, hogy a tanszék aktivitását egyre inkább a reform irányába kell terelni.

Ezt követően a pb-ülésen széles körű vita bontakozott ki. **A HOZZÁSZÓLÓK KÖZÜL** többen hangsúlyozták — mint az írásos anyagból is kitűnt —, hogy legközelebbi és legsürgősebb feladatunk a távlati koncepciók terv elkészítése. Az idő sürgetése ellenére is e téren színvonalas vitákra lenne szükség. Jelenleg ugyanis a párttagság nem ismeri, hogy milyen formában fogunk továbbfejleszteni. Eddig ugyanis nem olyan szinten szerepeltek ezek a témák, ahol a vita során alapos vizsgálat tárgyává tehetjük volna a felmerülő megoldási javaslatokat. Erre a jövőben jobban oda kell figyelni, konkrétebben kell szembe helyezkedni a társadalmi-politikai szempontból hibás elképzelésekkel. Többen javasolták, hogy az írásos beszámoló ki kell egészíteni a más megoldási javaslatokkal szembeni kritikai állásfoglalással is.

Volt, aki a már eddig is lezajlott viták eredménytelenségét kritizálta. A széles körű tanácskozások hibája, hogy gyakran nem hívják a résztvevőket, hova fut ki a vita. Ez volt a novemberi konferencia tapasztalata is, amelyen elmaradt a kellő összehangolás, az, hogy mennyiben változtak elképzeléseink a korábbihoz képest. Többek között ezért sem vált tisztává, milyen közgazdászok képzés felé haladunk és ezzel adós marad a rektori beszámoló is — hangsúlyozta az egyik pártbizottsági tag. Szükség lenne arra, hogy alaposan felmérjük a társadalmi-gazdasági igényeket. Elsősorban az egyetem feladata tisztázni, hogy tiz-tizenöt évre előre milyen típusú közgazdászra lenne igénye az országnak. „Mi vagyunk a felelősek azért, hogy az itt végzeteknek lesz-e jövője” — hangzott el a kijelentés a pb-ülésen.

A felszólalók között volt, aki probléma jegyzék összeállítását javasolta a képzéskorszerűsítéssel kapcsolatban, más egy tervezési csoport létrehozására bízta volna annak a hipotetikus egyetemi elképzelésnek a kidolgozását, amely felé, mint végső cél felé haladunk kellene. Ez utóbbi javaslatot a rektor azonban anyagi megfontolásokból sem vállalta. Más is megerősítette, hogy felsőbb pártbizottságunk felé jelezni kell, miszerint az egyetem és a minisztérium kapcsolatát rossz, nem az egyetem hibájából. Ez az a körülmény esetleg veszélyeztetni a pol. biz.-határozat teljesítését.

A vita lezártaival Selmei Lajos, pb-titkár köszönetét fejezte ki az oktatás és tudománypolitikai munkabizottságunk, valamint a rektor elvtársnak a beszámolóért és az előterjesztett anyagért. Javaslotta, hogy a kidolgozott képzéskorszerűsítési koncepció feltételül kerüljön megvitatás céljából a pártbizottság elé, ahol a pb-ülésen ennek egyetemi oktatás-politikai vetületeit fogja megvizsgálni. A pártbizottság a javaslatokat elfogadta.

Második napirendként személyi kérdések megtárgyalására került sor. A pártbizottság felmentette Matheisz Erzsébetet vb tagsága alól egészségi állapotára való tekintettel és Szilvásy Györgyöt a KISZ-bizottság titkárává beavasztotta a vb-be.

Majd a pártbizottság megvitatta a pb második féléves munkatervét. A munkatervből kitűnik, hogy a feladatok erősen koncentrálnak az agitációs- és propagandamunkára. De foglalkozni kíván a pártbizottság a második félévben a KISZ-szervezet helyzetével, a KISZ pártirányításának gyakorlatával, valamint a hallgatók között végzett pártfelfutó, párttagajánló tevékenység helyzetével az ez irányú tapasztalatokkal és feladatokkal. A pártbizottság rövid vita után a második féléves munkatervet elfogadta.

H. E.

Örömök és...

— tojásbéjas vizsgáinkról

Írásbeli vizsga, eredményhirdetés. Valahol elől már osztják az indexeket, jeltelkenkedve, némelyikük apatikusan, de akad olyan is, akit egyáltalán nem rendít meg az egyese.

Egy lány a csoporttárs nyakába borul. — Kettes! — és nála boldogabb embert nehezebb lenne találni a környéken. Valaki megugorja a dupla Rittbergert a folyosón. Neki is „elégészes” oka van rá. Többen büvölnek az indexüket. Csak lassan nyitják ki, végignéznek mindent, mintha a sebesség változtatna az eredményen. Az egyik srác csak ki nyitja, bólint, bepillant és már indul is kifelé.

— Ötös — mondja közönyös arccal, kezétfog a barátjával, akinek szintén sikerült, de ők gondolatban már a következő vizsga nehézségeinél tartanak.

És a vesztesek. Legalább ennyire változatosan fogadják az eredményt. Némelyikük hitetlenkedve, némelyikük apatikusan, de akad olyan is, akit egyáltalán nem rendít meg az egyese.

Miért ilyen különbözőek az igényeink? Miért elégészes meg oly sokan az „elégészes” alig-középszerűségével. Nem hiszem, hogy a képességek lennének olyan különbözőek. Talán nincs meg a megfelelő motiváció? De hát az új ösztöndíjrendszer... Talán a vizsgáztatás módszerei nem „fekszenek” mindenkinek egyformán? Lássunk néhány véleményét:

— Mindig is szerettem a szóbeli vizsgákat. Az ember valahogyan mindig alakíthatja, úgy formálhatja a dolgot, hogy végül inkább csak arról beszéljen, amit tud. Meg a vizsgáztató reagálásából is le tudom mérni rögtön, hogy amit mondtam, mennyire

„ült”. Írásban viszont, valami mindig hiányzott.

— Szeretem az írásbeli vizsgákat, mert objektívek. Amúgy is a reáltárgyakkal vagyok inkább kibékülve. Írásbelin nem vagyok kitéve a vizsgáztató szeszélyeinek.

— Ha a vizsga írásbeli, minden azon múlik, hogy milyen feladatsort fogok ki. — Egy szóbeli: az tiszta lurti. Az eredmény csak a vizsgáztató és a kérdésen múlik. Türelmetlen az első vizsgaidőszakon. Nem hozott sem többet, sem kevesebbet, mint amit elvártunk tőle. Felkészítettek rá minket. Mindenki ellátott jótanácsokkal: mit tegyünk, mit ne tegyünk, hogyan tanuljunk, hogyan öltözzünk, hogyan beszéljünk. Csak azt nem mondta senki, hogy veszíteni is lehet. De keserűre semmi ok.

A változás mindössze annyit, hogy most már ismerve a légkört, az izét (kinek édes — kinek keserű) csinálják to-

vább. Szeretefoszlott az „első” mítosza, nem történt tulajdonképpen semmi, illetve nagyon is sok, csak nem úgy, ahogyan azt vártuk volna.

Tanultunk éjszakákon át is — és nem tanultunk napokon át. Elclvastuk, ami csak a témához tartozott — és nem olvastuk el még a jegyzetet sem. Tanultunk csoportosan — és eszünk ágában sem volt tanulni egyedül. Puskáztunk — és észrevettük. Nem puskáztunk — mégis sikerült. Dobtuk a sarokba könyvet — és hajítottuk a magasba az indexet. Szörnyű volt, átéstünk rajta — és nem történt semmi érdekes.

— Öt diák az egyetem előtt, a vizsgaidőszak utolsó napjaiban. Zuhog rájuk az eső, de most nem tudnak elmenni.

— Végre utazhatok haza, már egy hónapja nem voltam otthon.

— Egy csomó ösztöndíjat fogok kapni!

— Képzelték, mindenből átmentem!

— En is túl vagyok rajta. Az a két év már igazán nem számít.

— És jöhetnek lassan teljesen elázni, mégis most lettek igazán egyetemistákká.

Náray Vilmos

Újra a nyelvoktatásról

egyértelműen bizonyítja, hogy a hallgatóság érdeklődésével nincs gond, tehát a diákok ilyen irányú további ösztönzése felesleges.

Véleményem szerint a hallgatókat nem lehet egyértelműen aktív és passzív kategóriába osztani. Az a tény, hogy sokan szándékoznak fakultatív nyelvet felvenni, korántsem jelenti azt, hogy a jelentézők majd mind egy szálj kitüntetett aktivitással fognak a nyelvórákon dolgozni. Az az igazság, hogy legtöbben csak próbálkoznak, belekezdnek ebbe is, abba is, s aztán abahagyják. Türelme sincs, ideje sincs, tehetsége sincs mindenkinek. Ahhoz ugyanis, hogy valaki két év alatt az egyetemi nyelvoktatás jelenlegi körülményei között többé-kevésbé elfogadható társalgási szintet érjen el, mindhárom dologra szükség van.

Másrészt a nyelvórai aktivitás legalább annyira függ az oktatótól (nyelv tudásától, nyelvtanári tapasztalataitól), mint a befogadótól (mennyire tud és akar az órán szerepelni). Ezért nem minden érdeklődés megalapozott, továbbá a jelenlegi körülmények (a túljelentkezés és tanárhiány miatti nagy létszámú csoportok) nem teszik lehetővé, hogy kielégítő képzésben részesüljön mindenki, aki komolyan szeretne fakultatív nyelvet foglalkozni. Sokan — magam is — inkább más nyelvtanulási lehetőség után néznek, hogy elkerüljék a nagy létszámú, heterogén érdeklődésű tanulmányi csoportokat, amelyekben a munka kevés sikert ígér.

Meg szeretném jelezni még, hogy semmiféle okunk sincs feltételezni azt, hogy a jelenlegi közgazdasági tanulmányokat folytató fiatalok nyelvel iránti érdeklődése na-

gyon eltérne a régebbiekéttől. Az érdeklődést természetesen mesterségesen is lehet fokozni, de

az igaz, szinte érdeklődést egy-egy nyelv iránt csak a tanár tudja hosszabb távon fenntartani. Ezért a tanár szerepe az elérhető eredményben nem lebecsülendő tényező.

Előző cikkemben a fiatal nyelvtanároknál jelentkező hiányosságokat talán nem elég világosan a másirányú nyelvtudás” kifejezéssel illettem. Ezt írva a következőkre gondoltam: a közgazdasági szaknyelv ismeretének hiányai, nyelvpedagógiai gyakorlatlanság, melyeket az órákon öncélú nyelvészkedéssel vagy irodalmárkodással igyekeznek pótolni. Így került sor egy csoportban az ismeretlen szavak rendszeres etimológiai elemzésére, másol irodalmi alkotások esztétikumának feltárára — magyar nyelven! Általános hibának tartom az anyanyelvi magyarázatok túlzása vitelét az idegennyelvi órákon.

Törvényszerű, hogy a jelenlegi keretű lehetőségek mellett vasy az jön a Nyelvi Intézetbe: be dolozni, akinek pedagógiai ambíciói vannak, vagy az a ki nek nyelvtudása az elérhető füzéssel arányos.

Az oktatói testület főleg külső előadókval való felhívulását elsősorban angolból, időnként németből is, tapasztaltuk, annál a két nyelvnél tehát, ahol a nagy túljelentkezés miatt magas az ellátandó órák száma.

A harmadik orosz könyvvel kapcsolatban konkrét megfigyeléseimre hivatkozom. Az első 11 olvasmány közül mindössze egy épül párbeszédre, amelynek folytán a beszélt nyelvet tükrözi. Ezzel szemben a többi az írott nyelvre jel-

lemző bonyolult szerkezetivel csak úgy tudná a tárgyalóképes nyelvtanuláshoz vezető utat egyenetni. Ha megfelelő gyakorlatok állnának rendelkezésre azok beszélt nyelvre váltásához. A könyv ilyen gyakorlatai azonban nem elégé hatékonyak. Így a leckék feldolgozásánál megint a tanár rátermettsége és ügyessége válik döntő tényezővé.

A könyvet saját tapasztalataim szerint azért nem olvassamánnyal kezdeni, mert így aránytalanul sok új lexikál anyagot kellett elsajátítani. Ez mindenkire többletterhet rótt.

Azt a nyilván tananyagszerkesztési hibát, hogy tudnillik az első leckék nem alkalmasak megvitatásra, ez az eljárás a hallgatóra hárítja át. Jó lenne kiküszöbölésére más megoldást keresni.

Kun László a továbbiakban idézi cikkem — azon részletét, amely az őszi röpdolgozat kérdéskörrel foglalkozik. Az idézetből kihagyja azonban azt, hogy röpdolgozatot csak az arra az órára feladott új anyagból lehet a Tanulmányi és Vizsgabizottság szerint írati. Ha figyelembe is vesszük a nyelvoktatás speciális követelményeit, mint amilyen a korábban tanult anyag ismétlése számunkérésére, akkor is túlzásnak tartom a különbséget a megengedett anyagmennyiség és a hat leckét átfogó röpdolgozat anyagmennyisége között. Nagy az eltérés akkor is, ha erről a követelményről csak egyetlen csoport nem értesült idejében.

Korábbi frásomban *tényeket* soroltam fel. Azokat lehet így is, úgy is magyarázni. A nyelvoktatás színvonalának javításához azonban tettekre van szükség. Ezért tartok ki eredeti állásponthoz melletti. Meg vagyok győződve, hogy ha a dialógus folytatódik, akkor előbb-utóbb konkrét intézkedésekre is sor fog kerülni.

Szanyi Miklós

Feladjuk-e a tekintélyvelvet?

(Folytatás az 1. oldalról)

mert a hallgatók számára lehetőség nyílik az elvek megértésére. Nincs egységes egyetemi álláspont, a hallgatók képzési idő alatti munkafegyelméről, néha magáról a munkáról sem.

A munkatudományi tanszék a munkafegyelmet ki-elégítőnek tartja. Alapvető, hogy fel kell adni a tekintélyvelvet; a nevelőmunka sikerének feltétele a partneri, kollegiális kapcsolat kialakítása; a szemináriumi csoportok alapos megismerése. A nevelési célok összefüggő rendszert alkotnak. A szocializmusnak elkötelezett közgazdásszá válás hosszú folyamata, amely nem az egyetemen kezdődik, s nem mindig ott fejeződik be. Az elkötelezettség alapja a szocializmus igazságainak elfogadása, széles látókörű értelmiségi szemlélet... (Üzem-szervezési tanszék)

A kari tanács vitájából a továbbiakban néhány olyan részletet ragadok ki, amelyek az eddigieknél mondagens-töb- bet vagy mást mondanak:

Bessenyei Lajos (statistika tanszék) többek között arra hívta fel a figyelmet, hogy tekintetbe kellene venni a körülmények változását is, azt, hogy az egyetem viszonyok demoralizálódtak, s hogy az objektív és szubjektív feltételeket alaposan elemezni kellene.

Kerekes Sándor (technológia tanszék) szerint el kellene gondolni azon, hogy a sokoldalúan képzett szocialista ember típusának megszü- rözése időszerű-e. Vannak olyan illúzióink —, amiket még úttörő korunkban kezdtek nekünk mondogatni, de a társadalom nem abba az irányba megy, hogy azokat, a makarenkői szocialista ember személynét változatlanul meg lehetne valósítani. Azt látjuk, hogy mindannyian te- le vagyunk kudarcélmények-

kel, mert mindez csak süket fülekre talal. A tanár-diák viszony nem éppen kedvező. Ennek okai közé tartoznak a kölcsönös időhiány, mindkét fél erős, kifelé húzása.

Elgondolkodtató a jelenlegi kari szerveződé, amelyben se közös kutatási program, se egy szak oktatója nem fűzi össze a tanszékeket. Tragikomikus példákat lehetne arra felhozni, hogy a szerveződé alapja csupán az oktatók egymás iránti szimpátiája, vagy éppen antipátiája. Közben súlyos problémák halmozódnak fel — például gyógyszerelésre szoruló alkoholisták végzik el évről évre az egyetem... de egy-egy csoport oktatóinak még az összetalálkozása is problematikus, nemhogy kapcsolatukról lehetne szó.

Kovács Sándor (üzem-szervezési tanszék) ...nincs megbízható képünk arról, hogy mi folyik a szemináriumokon és a gyakorlatokon, pedig a tanszéknek tud-

niuk kell, mit végeznek az oktatóik. Kiábrándítóan tartom az anyagot, s ez nem a hallgatókra, hanem ránk oktatókra nézve terhelő. Szerintem is a nevelés az intenzív munka része, és ezt a Rajk Szakkollégium immár 10 éves működése bizonyítja. Példa erre, a mostani tábort is, ahová 65 elsős jelentkezett, hogy szabad idejében kemény munkát végezzen. Nevetséges állapot, hogy a tábor húszezer forintos költségetérsére a kollégisták úgy koldulták össze a pénzt, és az egyetem hosszasan gondolkodott, adjon-e hat-hétezer forintot erre a kitűnő táborra, miközben mindenhol hangoztatjuk, hogy a munka a legfontosabb, és hogy a hallgatók érdektelenek. Hallgatóink az egyetemen nem elkényeztetettek, inkább elhanyagoltak, mint túlkézeltek, és a problémák egyik alapvető forrása nyilván ez — foglalta össze mondanivalóját Kovács Sándor.

Bikics István (technológia tanszék) a tanári, testületi szellem hiányára hívta fel a figyelmet. Egységes követelmény nehéz lenne az oktatókkal szemben támasztani, mert az oktatók között vannak tanárok, de vannak mesterekből is. Az volna jó, ha a nevelés igazán nagy tanárgyéniségek oktatómunkájában valósulna meg.

Módos Gyula (agrár tanszék) szerint mindenki tegye azt, ami a feladat. Amint a diák látja, hogy a tanár nem végzi el a munkáját, kihasz- nálja ezt, lazítja a követelményeket, és így ilacsonyfo- kú kompromisszum jön létre hallgató és oktató között.

Szék Csaba dékán rövid összefoglalójából kitűnt, hogy mindenki jó és pontos helyzetképpel rendelkezik, az elmozdulás kellő üteme azonban hiányzik, és az is világos, hogy a mai helyzetben egyelőre a tanszéki keretben kell változtatni.

A kar tanácsa ezek után doktori jelentkezéseket fogadott el és egyéb ügyeket tárgyal.

M. G.

Szakszervezetünk pénzgazdálkodása

Az év fordulójára jó alkalom arra, hogy egyetemünk dolgozóit tájékoztassuk a szakszervezet tavalyi gazdálkodásáról és az az évi költségvetés előirányzatairól, pénzügyi lehetőségeiről. Most már hagyomány lesz, hogy ezt a tájékoztatót nemcsak a választott testületeken keresztül juttatjuk el szakszervezeti tagságunkhoz, hanem közvetlen tájékoztatót adunk a Közgazdász hasábjain is. Tesszük ezt abban a reményben, hogy tagságunk érdeklődik a szakszervezet pénzügyi lehetőségei és a lehetőségek kihasználása iránt. Szeretnénk elérni azt is, hogy tagságunk — megismerve eredményeinket és gondjainkat — olyan javaslatokat tegyen, amelyek hozzájárulnának bevételeink növeléséhez, illetve a rendelkezésre álló pénzügyi források még célszerűbb felhasználásához. A bevételek alakulása és a kiadási lehetőségek összhangjának figyelembevételére van szükség a javaslatok megtételénél. Valamely kiadási tétel tehát csak akkor növelhető, ha ezzel együtt a bevétel növelésére is van ötlet, amelyet a tagság támogatott, vagy ha nincs, akkor egyidejűleg meg kell jelölni azt a kiadási tételt, amelynek terhére a másik tétel többletköltsége észszerűen fedezhető. A pénzügyi lehetőségektől elszakadó javaslatok megvalósítása folyó bevételekből nem lehetséges.

A népgazdaságban évek óta megmutatózó problémák, nehézségek egyetemünk dolgozóit sem érintik kedvezően, sőt bizonyos területeken (pl. bérek alakulása, 50%-os utazási kedvezmény megszűnése) viszonylagos többlet-teherviselést jelent. Ilyen körülmé-

nyek között a szakszervezeti bizottság tudatosan alakította ki azt a költségvetési politikát, mely arra az elvre épül, hogy mindaddig, amíg tartalékaink ki nem merülnek, általában biztosítani akarjuk a már eddig is nyújtott szolgáltatások reálértékben való fenntartását és a különösen rászoruló tagjainkat érintő tételknél pedig további növekedést érünk el. Ez a költségvetési politika gyakorlatilag azt jelenti, hogy évek óta fedeztük az árszínvonal-emelkedésből származó többletköltségeket, lényegesen megemeltük a segélyezésre fordítható összeget, valamint a rászoruló nyugdíjasok anyagi támogatását.

Tettük mindezt úgy, hogy tagságunkra semmiféle (a béralakulással összefüggő tagdíjváltozást kivéve) többletterhet hosszabb idő óta nem hárítottunk át.

Az említett költségvetési politika következményeként az elmúlt 5 évben kiadásaink (5 693 000 Ft) 524 000 Ft-tal (ez mintegy 2 évi tagdíjbevételek felel meg) haladtak meg bevételeinket (5 174 000 Ft). Természetesen ez csak úgy volt lehetséges, hogy a korábban képződött tartalék a többletkiadásra fedeztetet nyújtott.

Szakszervezetünknek közel 1000 tagja van, ami azt jelenti, hogy egyetemünk dolgozóinak és nyugdíjasainak teljes körét érinti a szakszervezet tevékenysége, s ezen belül gazdálkodása is. Így azt hiszem, egyértelműen állítható, hogy az egyetem egyik legfogalmasabb irodája a szakszervezeti bizottság, munkája pedig igen széles körű, gondoljunk csak az üdülés lebonyolítására, vagy a szakszervezeti segélyügyek intézésére, a tagsági bélyegek bizalmihoz való eljuttatására, a tagdíjbevételek elszámolására, az adott felvilágosításokra, tájékoztatásokra stb. Ugyanakkor ezt a tevékenységet mindössze két lelkes ügyintéző végzi.

I. BEVÉTELEK

Mint már említettük az elmúlt években, a bevételek nem fedezték a kiadásokat. A bevételek különböző forrásokból táplálóknak, s azok változása a rájuk ható tényezőktől függnek. A tényező az egy része a szakszervezeti tagoktól független (béralakulás hatása a tagdíjra), más része egyértelműen az egyes tagok akaratán múlik (Eötvös-bélyegvásárlás), megint más része a KK Szociális-Kulturális Alap nagyságától és az abból való szakszervezeti részesedéstől függ. Végül vannak olyan bevételek (üdülési díj, autóbussz-igénybevételi díj), amelyek a szolgáltatás nagyságától, az előző bevételek volumenétől függenek. (Megjegyezzük még, hogy vannak nem rendszeresen visszatérő bevételek, átfutó tételek, téves befizetések stb. amelyek egyes esetekben lényeges hullámszúkkal zavarják a bevételek összehasonlítását.)

1. TAGDÍJBÉVÉTEL

Tagságunk által fizetett tagdíj, a bérek és a létszám függvényében változik. Miután jelentősebb létszámváltozás az utóbbi években nem következett be, a tagdíjbevételek a béralakulással hozható összefüggésbe. A befolyt tagdíjből 50% marad a szakszervezeti bizottságnál, a másik 50% a pedagógus-szakszervezethez kerül, de úgy, hogy a bruttó összeg 5,0%-át külön részesedésként megkapjuk (ez csak 3 budapesti egyetemre vonatkozik.)

Az elmúlt 5 évben a tagdíjből és a külön részesedésként származó bevételeink éves átlagban 22 000 Ft-tal emelkedett és 1982-ben 295 000 Ft-ot tett ki, az 1983-ra tervezett összeg 338 000 Ft. Mint a tervezett összegből is látható, a növekedés nem éri el az előző 5 év átlagát, mert a béremelés mértéke is kisebb a korábbiaknál, s összes kiadásoknak csak mintegy 24%-át fedezi. A tagdíjbevételek jelentős emelkedésével a következő években sem számolhatunk, s így pénzügyi helyzetünk javításához nagyon kis mértékben járul hozzá (reálértékben pedig feltétlenül csökken).

2. EÖTVÖS-ALAP

Szakszervezeti tagjaink önkéntesen vásárolhatnak Eötvös alapi bélyegeket. Annak ellenére, hogy többször is felhívtuk a figyelmet, az így befizetett összegek 100%-os mértékben az egyetemi szakszervezetnél maradnak, még sokan nem tudják ezt. Valószínűleg ezzel magyarázható,

hogy szervezett dolgozóinknak csak alig több, mint fele vásárol 1-10 Ft-os összegben Eötvös-bélyegeket. Az ebből származó bevételek nem különleges célt finanszíroznak, hanem részt vesznek a globális kiadások fedezésében. Gyakorlatilag azonban a kiadásoknak csak 2%-ára elegendő. Szeretnénk ismét felhívni azokat figyelmét, akik még nem vásároltak Eötvös-bélyeget, vegyék ezt fontolóra.

3. ÖNKÖLTSÉGES ÜDÜLTETÉS BEVÉTELE

Az önköltséges üdülétesben részt vevők száma évente 900 körül van. Az ilyen jellegű üdülési lehetőségeket figyelembe véve az egyetem és főiskolák között elkölthető helyet foglalunk el. Ugyanakkor ez az üdülétes messze nem önköltséges, hiszen 1982-ben az üdülétesre fordított 596 000 Ft folyókiadással szemben (tehát az elmúlt öt évben a modernizálásra és felújításra fordított 750 000 Ft ez évre eső összegét nem tartalmazza) a bevételek mindössze 195 000 Ft-ot tettek ki, vagyis minden 1 Ft bevételre 3 Ft kiadás merült fel.

Dolgozóink 11 belföldi és 12 külföldi üdülőhely között válogathatnak. Az igényeket kapacitásában lényegesen ki tudjuk elégíteni, egyes üdülőhelyeket és időpontokat illetően azonban torlódások fordulnak elő. A dolgozói hozzájárulás két szempontból differenciált: az üdülőhelyek színvonalától függően napi 30, 40, illetve 50 Ft a befizetés összege. E differenciálás összefüggésben eddig problémák merültek fel. Most azonban egyesek a belföldi kollégiumokra érvényes napi 30 Ft-os hozzájárulást viszonylag magasnak tartják.

Miután a kis jövedelemmel rendelkező, általában fiatal dolgozóknak a gazdasági nehézségek fokozottan érintik, üdülésiük megkönnyítése érdekében az említett napi 30 Ft-os hozzájárulást belföldi kollégiumok igénybevételénél napi 10 Ft-ra csökkentjük le. A differenciálás másik szempontja az, hogy a gyermekek és a nyugdíjasok bármely üdülésen napi 10 Ft-ért üdülhetnek.

Itt is szociális szempontok játszanak szerepet, hiszen ezzel is elősegítjük a családi üdülétes és a család egy főre jutó költsége a gyermekek számától függ, s ezzel együtt a szakszervezeti támogatás emelkedik.

Az üdülétes igen összetett tevékenység, az nemcsak pénzügyi, hanem szervezési, elosztási stb. kérdéseket is felvet. Miután az üdülétes minden évben lényegében mindenkit érint, az érdeklődés középpontjában áll, s ezért is célszerű lenne egyszerűen külön is napirendre tűzni, és minden oldalról értékelni azt.

4. BEVÉTEL A KK SZOCIÁLIS-KULTURÁLIS ALAPBÓL

A központilag létrehozott alap felhasználása több részre oszlik, s belőle a szakszervezet is részesedik. A korábbi években sikerült elérni, hogy fix (40%-os) részesedést kapjon a szakszervezet. 1982-ben azonban ezt a megállapodást felbontották s az újrafelosztás a szakszervezet részesedését csökkentette (remléjkül azonban, hogy a terven felüli bevételekből legalább a kieső hányadot pótolni tudjuk). Az osztozkodás mértékén túlmenően az innen származó bevételek a KK-munkák volumenétől is függ. Amíg 1978-ban képzett alappól 963 400 Ft-ot, addig 1982-ben csak 330 000 Ft-ot kaptunk. Az 1983. évi tervünkbe 703 600 Ft-ot állítottunk be, jelezni kívánva, hogy az új rendszerű részesedési alpból legalább ekkora összegre van szükségünk ahhoz, hogy reálértékben változatlan szolgáltatásainkat finanszírozni tudjuk.

II. KIADÁSOK

A szakszervezet költségvetési kiadásai igen sok célt szolgálnak, s ezeket lényegében négy nagy csoportra bontva tárgyalhatjuk:

1. SZOCIÁLIS KIADÁSOK

A költségvetés döntő részét a szociális kiadások teszik ki, hiszen ide tartoznak a segélyek és az üdülétesekkel kapcsolatos kiadások, valamint az egyéni szociális kiadások. Ezek együttes összege 1982-ben 1 021 250 Ft volt (ebből káptalanfördi felújítás 305 300 Ft) s 1983-ra 820 900 Ft-ot tervezünk.

A szociális kiadásokon belül az üdülési kiadások teszik ki a döntő részt (1982 = felújítás nélkül 596 000 Ft, 1983. terv = 676 900 Ft). Az üdülési lehetőség bővítését 1983-ban nem tervezzük. A segélyekre 1982-ben 79 200 Ft-ot fizettünk ki, s 1983-ra 94 000 Ft-ot irányoztunk elő.

A segélyekből a szülési és temetési segély központilag meghatározott összegben automatikusan jár. Ugyanakkor a rendkívüli szociális segélyeket a szociálpolitikai bizottság bírálja el és ítéli oda. Jelentős támogatásban részesülnek a rászoruló nyugdíjasok, valamint a gyermeküket egyedül nevelő szülők (beiskolázási segély). A segélykeretén kívül az alacsony nyugdíjra rendelkező, egyedülálló beteg nyugdíjasaink részére egyszerű szociális támogatást adunk a karácsonyi ünnepek előtt. Ezt a támogatást 3 évvel ezelőtt vezettük be, s akkor 9600 Ft-ot fizettünk ki, de 1982-ben ez az összeg már megközelítette a 20 000 Ft-ot. A támogatást személyesen visszük ki nyugdíjasainknak és elbeszélgetünk velük gondjaikról, problémáikról. Közülük sokan írásban is megköszönik a támogatást. Látogatásaink során meggyőződünk arról, hogy szerény

dást felbontották s az újrafelosztás a szakszervezet részesedését csökkentette (remléjkül azonban, hogy a terven felüli bevételekből legalább a kieső hányadot pótolni tudjuk). Az osztozkodás mértékén túlmenően az innen származó bevételek a KK-munkák volumenétől is függ. Amíg 1978-ban képzett alappól 963 400 Ft-ot, addig 1982-ben csak 330 000 Ft-ot kaptunk. Az 1983. évi tervünkbe 703 600 Ft-ot állítottunk be, jelezni kívánva, hogy az új rendszerű részesedési alpból legalább ekkora összegre van szükségünk ahhoz, hogy reálértékben változatlan szolgáltatásainkat finanszírozni tudjuk.

segységünk a rászorulókhöz jutott el. A szóban forgó összeg részben az egyéb szociális kiadások között szerepel, melynek (40 500 Ft) másik része a soproni üdülőhöz való kötelező hozzájárulás.

2. KULTURÁLIS KIADÁSOK

Nagyságrendben a szociális kiadások követi. A tervezett kiadás 1982-re 269 500 Ft, a teljesítés 206 000 Ft volt, az 1983-ra előirányzott összeg pedig 279 000 Ft. A tervezett és a tényleges teljesítés között lényeges eltérés tapasztalható. Ennek oka, hogy e kiadások között szereplő két nagy tétel, az autóbussz-igénybevételi díj és a különféle rendezvények költségei közül az első tényleges igénybevételől függ. Az egyetemi autóbussz évi 8000 km-es út megtételére veheti igénybe a szakszervezet a gazdasági igazgatóság által meghatározott díj ellenében (ez a díj 1980-ban még 5,50 Ft, 1982-ben már 12,80 Ft volt kilométerenként). A költségvetésbe betervezzük a 8000 km költségkihatását, a tényleges költség azonban attól függ, hogy mennyire használjuk ki a biztosított lehetőségeket. Az igénybevevő aktív dolgozók 3 Ft-ot, a nyugdíjasok pedig 2 Ft-ot fizetnek kilométerenként (ez az összeg évek óta változatlan). A különféle rendezvények (nőnap, névadó, pedagógusnap, tőrszárda, Téliapó, nyugdíjasrendezvények) költsége általában 110 000 Ft körül mozog. A még fennmaradó összeg a nyugdíjasok kirándulásához való hozzájárulás, szakszervezeti oktatással kapcsolatos kiadások, szervezett mozi-, illetve színházlátogatás, tv-díj és javítási költségek, folyóiratbeszerzés, stb. költségeit teszi ki.

3. SPORTKIADÁSOK

E kiadások döntő részét, 24 000 Ft-ot a teniszpálya bérleti díja teszi ki, melynek 50%-át a 35-45 résztvevő megtéríti. A betervezett összeg (1982 = 33 000 Ft, 1983 = 40 000 Ft) ennél lényegesen több, de a túrák, házi bajnokságok létrejötte akadozik, s a betervezett összegeket rendszerint nem merítik ki.

4. EGYÉB KIADÁSOK

Ezek a kiadások igen sokféle költségráfordítást testesí-

tenek meg. A lényegesebbek: ügyintéző fizetése, annak közterhei, kiküldetési költségek, aktivisták jutalmazása, közlönyök, postaköltségek, bankköltségek, fordítási és tolmácsolási díjak, külföldi vendégek fogadásával kapcsolatos költségek, nyomtatványok beszerzési költségei, stb. E címre előirányzott összeg és a tényleges felhasználás sem éri el az összes kiadás 9-10%-át.

Dr. Szerletics József gazdasági felelős

Köpeczi Béla az Univerzitéson

A KISZ budapesti Univerzitési bizottsága decemberi kibővített ülésének vendége Köpeczi Béla művelődési miniszter volt. Az ülés témája: hol tart a felsőoktatás korszerűsítése, mit tett eddig és mit tervez a minisztérium?

Köpeczi Béla elmondta, hogy a PB és a kormány határozata után most elsősorban az egyetemeken és a főiskolákon a sor, hogy elképzeléseiket kialakítsák, de lassan halad a munka. A kitűzött célok az eddigienél jóval nagyobb erőfeszítéssel érhetőek el.

Kérdésekre válaszolva a miniszter elmondta, hogy kibővített ülésének vendége Köpeczi Béla művelődési miniszter volt. Az ülés témája: hol tart a felsőoktatás korszerűsítése, mit tett eddig és mit tervez a minisztérium?

Köpeczi Béla elmondta, hogy a PB és a kormány határozata után most elsősorban az egyetemeken és a főiskolákon a sor, hogy elképzeléseiket kialakítsák, de lassan halad a munka. A kitűzött célok az eddigienél jóval nagyobb erőfeszítéssel érhetőek el.

A miniszter szerint hasznos lenne, ha az oktatás az eddigi lemaradás helyett utolérné, helyenként megelőzné a társadalom egészének fejlődését.

Horváth Ferenc karikatúrája

Együttműködés Japánnal

Csizmadia Ernő, egyetemünk rektora és Mózes László, a Közgazdász Továbbképző Intézet igazgatója decemberben Japánban jártak és egyetemi szerződést írtak alá Tokióban. Erről Mózes László elvtársal sikerült beszélgetnem.

Hogyan jött létre éppen egy jogász egyetemmel és a szerződés, mik voltak az előzményei?

— Az egyetem Népgazdaság Tervezési Intézetével több mint egy évig dolgozott együtt Morita japán egyetemi professzor. Itteni tapasztalatai alapján tett javaslatot a Hosei Egyetem vezetőinek, szorosabb együttműködés létesítésére. A tárgyalások meg is indultak a tokiói magyar nagykövetségen keresztül, és a tervezett 1982 végére készült el. Ekkor utaztunk el a szerződés végző formájának megszövegezésére.

Mit tartalmaz ez a szerződés?

— A lényege röviden az, hogy a két egyetem kölcsönösen oktatókat, kutatókat küld és fogad, maximum két hónap időtartamra, évenként. A szerződés egyébként most, 1983-ban lép életbe.

Mit várnak a szerződéstől a japánok, és mit várhatunk mi?

— Magyarország az érdeklődés középpontjában áll Japánban, a sajtó szinte nap mint nap közöl valami jó hírtől. Elismerik politikánkat és az eredményeket. Számos szakkönyvet fordítanak le japánra, épp mostanában adják ki Mátyas Antal elmélet-történettel foglalkozó könyvét. (Több helyen is elhangzott, hogy a magyar és a japán nép esetleg közös őstől származik.) Komolyan tanulmányozzák Magyarországot társadalmi berendezkedését, fejlődését, és azt remélik, hogy a szerződés nyújtotta lehetőségek is hozzásegítenek majd esetleg egyes tapasztalatok átvitelére, hasznosítására.

A mi szempontunkból fontos, hogy a világ leggyorsabban fejlődő államáról van szó, így alighanem sokat tanulhatunk. A gyors előrehaladás nyilván összefügg az oktatási rendszerrel is, ezért különösen érdekes lehet egyetemünk számára. Eredményes lehet külföldi előadók bevonása az oktatásba és a hosi tapasztalatok esetleges átvétele. A fő gond itt az, hogy nagyon

nehéz kiszűrni a tradicionális hagyományok szerepét, ami nálunk nyilván hiányzik. Emellett anyagi nehézségeket jelent, hogy az úti költséget a küldő fél maga fizeti, és ez nem kevés.

Elegendő az évi két hónap komoly munka végzésére, eredmények elérésére?

— Nem, valóban nagyon kevés, de valahol el kell kezdeni. Egyébként úgy tűnik, hogy a japán fél hajlamos a bővítésre a későbbiek folyamán, és léteznek egyéb állami közí szerződések is, amelyeket szintén ki lehet használni.

Mit lehet elmondani az egyetemről?

— A Hosi Egyetem Japán legszínvonalasabb egyeteme közé tartozik. Hatalmas méretű és sokféle kar tartozik hozzá. 2800 hallgatója a társadalomtudományi, a jogi, a műszaki, a humán karon tanul, vagy a főiskolai jellegű vállalati ismeretek oktatásán vesz részt, esetleg még csak az egyetemhez tartozó középiskola tanulója. Az egyetemhez kutatóintézetek is tartoznak. A rektor egyébként elnököknek nevezik.

A személyi kapcsolatok is mások. A legfeltűnőbb az udvariasság és a tekintélytiszteltet. A diák mindig maximálisan udvarias októrájával szemben — még ha más véleménye is van, és ez fordítva is igaz. Az idősebb, a főnök, az oktató szava megfellebbezhetetlen.

A képzés formája elsősorban az előadás, a szem-

náriumi tárgyak viszont mélyek és alaposak.

Történet valami érdekes ottlétük alatt?

— Az egyetem éppen egy új épületből épít Tokió szélén, és az egyik karnak (kollégiumokkal együtt) ki kell költözni. Ez persze nem tetszik a hallgatóknak, mert mindentől messze van és ezért sztrájkoltak a kiköltözés ellen. Ez úgy nézett ki, hogy röplapokat osztogattak, beszédekent mondtak a hangosbemondóba, de az oktatás folyt tovább. Ez a módszer egyébként általánosan jellemző. Azt mondják, hogy a japán munkás úgy sztrájkol, hogy ki tesz magára egy táblát „sztrájkolok” felirattal és dolgozik tovább. Ez mindenestre figyelmeztetés a vállalatvezető felé, hogy valamilyen módon nincs megelégedve a dolgozókkal.

Milyenek voltak a személyes benyomásai, tapasztalatai?

— Alapvetően három dolog tűnt fel: a tisztaság (emberek és városok egyaránt), az udvariasság és a munkatempó. Néhány példa: A két hét során rengetegsz hallottuk, hogy „igen”, de azt, hogy „nem” — soha. Ha az üzletben megkérdeztük valamiről, hogy van-e, és nem volt akkor azt mondták, hogy „igen, hétfőn lesz”, vagy „igen, tegnap még volt”, de azt hogy „nincs” vagy „nem”, még véletlenül sem.

A munkatempó szédültes, aminek sok esetben bonyo-

Fiatalkutatók a marxizmusról

1. A szabadság és ami mögötte van

1983. Marx-évforduló. Ebből az alkalomból megpróbálunk bepillantani a jelen egy marxizmus-kénébe, abba, amely vélhetőleg többé-kevésbé meghatározza a marxizmus jövőbeni művelését — fiatalok Marx-képe. Fiatal kutatókkal, oktatókkal készítettünk beszélgetéssorozatot Marxról, a marxizmusról. Egy „mintát” szeretnénk venni és bemutatni, amelyben elbeszéljük, mit jelent, jelentett gondolkodásukban, fejlődésükben a marxizmus, hogyan látják jelentőségét, hogyan interpretálják Marx tanait.

Első beszélgetőpartnerünk dr. Pásztor Miklós a Művelődéskutató Intézet munkatársa. Egyetemünk elvégzése után a filozófia tanszéken dolgozott, innen került jelenlegi munkahelyére. *Érdeklődés a Társadalomelméleti Kollégiumban tanít, a konfliktuselmélettel foglalkozó csoport munkáját vezeti.*

— Az utóbbi években a hallgatók marxizmussal kapcsolatos vitáin felmerült, hogy a marxizmus rendszer, avagy módszer-e. Ha állást foglaltak a résztvevők, akkor a „módszer”-re szavaztak. Véleményed szerint megválaszolható-e így a kérdés, illetve feltehetjük-e így egyáltalában, ha arra vagyunk kíváncsiak, mi is tulajdonképpen a marxizmus.

— A dialektika szabályai szerint a vagy-vagy állítások mindig magukban hordozzák az és-és állításokat is. A tudomány történetében látható, hogy minden elmélethez rendelhető önálló módszer és megfordítva is így van. A metafizika és a dialektika szétválasztása elsősorban nem módszertani jelentőségű. Alapvető megismerési magatartásmódot szétválasztására szolgál, pontosabban a jelenség és a lényeg kapcsolatához való viszonyulásunkat jellemzi.

Egy dolog sok részegységként létezik, és sok más dolog kerül kapcsolatba. Az öt alkotó részek és kapcsolatai egy rész leválasztható róla anélkül, hogy a dolog megszűnne, anélkül, hogy ne ismernénk fel. Más részei és kapcsolatai esetében már nem ez a helyzet; sőt ez utóbbiak szervezik meg az előzőket a dolog története folyamán — más jelent a színvilág és a sapkán, és más a szegfűnél. A módszertani kérdés tehát úgy szólhat valahogy, hogy a dologban lévő vagy a dolgok közötti viszonyok lényegesek-e a dolog szempontjából, vagy sem. A dialektika és a metafizika nem két módszer, hanem az ellentmondásos viszonyok a dolog szempontjából való elrendeződésének elismerése vagy ennek tagadása, az ellentmondások egymásutánisága. Pontosabban: a dialektika — az ellentmondások megragadása és működtetése — az egyetlen módszer; csak a jelenségek szintjén eldönthetetlen, hogy egy ellentmondás lényegi-e vagy véletlenszerű.

Nem teljesen alaptalan az a megállapítás, miszerint nem a lényeg a fontos, hanem, hogy egy adott dologban melyek azok az összefüggések, amelyek a lehetőleg pontosan használhatóak a felhasználó számára. Ilyen lehet egy lényegi vagy egy nem lényegi összefüggés is, de az utóbbi esetben előbb-utóbb a lényeg mozgása változtatja a jelenséget — mégpedig nem szükségszerűen a kívánt irányban — megakadályozza a cselekvést. A mai polgári tudományfilozófia ezt az összefüggést teljesen elhanyagolta.

Sainálatos módon elfelejtődött Comte azon megállapítása, hogy a legáltalánosabb összefüggés az tény, és a további viszonylatokban is ekképp kezelendő. A tények pusztán egymásra halmozása nem bizonyítja egy elmélet igazságát, mivel nem tudható, hogy a tények a dolog mely szintjén ragadnak meg. Ennek elfelejtődés miatt szorult ki a dialektika öt megillető helyéről.

A jelenségszinten is ellentmondásokkal találkozunk, de ezek a maguk véletlenszerűségében nem mutatják azt a szoros összefüggést, amely elváráható egy dialektikus ellentmondástól, és önállóságuk sem létezik.

— Nem tudjuk tehát közvetlenül, hogy melyik a lényegi és melyik a véletlenszerű ellentmondás. De akkor mégis hogyan választjuk el ezeket egymástól?

— Erre vonatkozóan csak a tudományos viták adhatnak választ. A dialektika ismeretelméleti megközelítésének egyik problémája, hogy a beszélnyelv nem tudja egyszerre kifejezni az ellentmondás két oldalát. Valamelyiket előbb kell mondani és hasonló a helyzet az frásnál is — az ellentmondás adekvát formája a fogalmak egymásra vonatkoztatása, de ez olvashatalan. Ebben a helyzetben szükségképp az a látászat, mintha nem egy ellentmondásról volna szó, hanem két dolog akármilyen viszonyáról. A tudományos vita, a sok álláspont korrekciós képviselete megfelelő idő után képes megteremteni a jelenség és a lényeg elválasztását.

— Hogyan jutunk el az általános tudományelméleti feltevéstől Marxhoz?

— A XVIII. század tudománya kifejezetlen formában érzékelte ezeket az ellentmondásokat, s mivel elsősorban leíró tudomány volt nem véletlen, hogy a módszer kérdése napirendre került a század végére, a XIX. század elejére. A nagy káoszban a módszer megragadása, jó kivezető útnak tűnt. Ezzel természetesen

a rendszer, pontosabban a dolgok elkülönültek megismerésük módszeréről, sőt háttérbe is szorultak. Ez látható Hegelnél, ahol a módszer az alapvető, ebből következtek a dolgok, holott minden dolognak konkrét, saját dialektikája van, ezért saját módszertant igényel — ez Marx alapvető gondolata. Ennek elfogadása, hogy minden dolog — rendszer — önálló módszertannal bír a munkásosztály alapelmélete, ezt ismeri fel és fordítja el Marx és Engels.

Ezért fogalmazhatott Marx valahogy akként, hogy a nyevnyes évek elején, hogy áldatlan állapot, miszerint csak a bürokratáknak kell vizsgáztatniuk, hiszen amit ők tudnak, azt mindenkinek tudnia kell, de aki a cipőt csinálja, annak vizsgátn nem kell bizonyítani szakmáját.

Persze a tőkés számára ez nem merült fel, ő csak valamilyen rendszerbe szervezni a dolog átalakítás mechanizmusait. Ezért is ragad le a pozitívizmussal ilyen vagy olyan vállfaja mellett.

— A pozitívizmust itt mint az empirikus megfigyeléseknek akármilyen megismerésében alkalmazható tanát kell értenünk?

— Nem, hanem abban az értelemben, hogy a felszínlényegi jelenség szétválasztásának nincs számára értelme, hiszen bármelyik összefüggés felhasználása hozhat profitot. A profit szempontjából egyenműek.

Visszatérve az előzőkhöz. Hozzá kell tennünk, hogy másik oldalról szintén a munkásosztály alapelméletéhez tartozik, hogy bármely szakmájában áll bármely dolog átalakításánál, ha elegendő időt kap a felkészülésre. Ebben csak a tőke korlátozza elkülönült racionalitása miatt, amiatt, hogy a tőke a termelés szervezéséért való felelősség-diktatúrája. Ebben sokan hatékonysági kritériumot látnak, amely a gazdálkodás általános szükséglete. Az időt azonban nem ez szervezi, hanem mindenkinek az a szükséglete, hogy a rendelkezésre álló időben minél több

dolog átalakítására kerüljön sor.

Egyébként ezért elégtelen minden munkaalapú marxizmus. A munkának nincs önmagában mértéke, csak a fogyasztással alkot egységet, fogyasztás gyarapodás mértéke. Munka és fogyasztás együtt alkotják a termelés adott történelmi formáját.

— Hogyan fest Marx és kora munkásosztályának kapcsolata, amely közvetítette ezeket az alapelményeket?

— Tudomásul kell vennünk, hogy Marx mögött ténylegesen ott álltak a munkástömegek vitaklubjaikkal, pubjaikkal, szakszervezeti üléseikkel, sportkörökkel, önképzőkörökkel, egyleteikkel, ahol bőséges lehetőségük nyílt a marxi gondolatok mögé konkrét — bár gyakran téves — életmódmintákat, cselekvési programokat, erkölcsi normákat, ízléseket, esztétikai ítéleteket állítani, egyezőlv munkásnyilvánosságot teremteni. Ezekkel Marx és Engels élénk és nyílt kapcsolatot tartottak.

Ezt a nyilvánosságot Marx a tudás és a politika oldaláról tudósi és politikusi megközelítéssel tudatosította, gerjesztette, támogatta, de semmiképp se kívánt a helyére lépni. Elméleti munkássága a fentiek megvalósulásának lehetőségét kívánta kimunkálni, a forradalom szükségességének és módjának végiggondolásával. És itt feltétlenül hangsúlyozni kell a forradalom sajátos nézőpontját.

Ily módon

végül is nemcsak a Marx által leírtaknak kellene forrásul szolgálniuk egy teljesebb marxizmusképhez, hanem a nyilvánosság dokumentumainak is.

— Hogyan összegezhethetünk az eredeti rendszer, illetve módszer problémát?

— Sajnos világméretben is igaz, hogy a történelmi fejlődés nem kedvezett a nyilvánosság, fejlődésének, a társadalomtudományok mögött elmaradt a nyilvánosság. Ezt a szociológia csak részben és egyoldalúan, a tudomány oldaláról pótolhatja eszköztárával. Ezzel elmaradt módszerei mellől a rendszer — azaz az új társadalomról való okoskodás. Ezt helyettesítendő

történet kísérletet a marxi szövegekben leírt életmódminták kibányászására, aminek jelentős elméleti átlomása az elgedenés újrafelfedezése. Ez a munka azonban szükségképp torzulást szenvedett, sőt a nem kellő gondossággal végzett kutatás oda vezetett, hogy néhány támaszra kezdték a tételket, holott nem is ismerték azokat, hiszen nagy részük a munkásnyilvánosság feltáratlan

elfogyasztásuk sorrendje tezőleges. A ráktól és egyéb tengeri lényektől kezdve a zöldség és a rizsig minden van. Legkevésbé hűsből fogyasztanak. Fő táplálék a hal és a zöldség az ezefelé mártással elkészítve, amit mi nagyon ízletesnek találtunk. A vendégelői kiszolgálás félelmetesen gyors. Öt percnél soha nem kellett többet várniuk. (Igaz, hogy mindent félkész és mirelit árúból készítenek el.)

— Mi az ön személyes véleménye mindarról, amit ott látott?

— Rendkívül fejlett, de nagyon ellentmondásos ország. Az életszínvonal elképesztően magas (az átlagkereset 1200 dollár), rengeteg a félkész termék, az előre csomagolt áru, óriási a választék, fantasztikus a csomagolástechnika. (Ha valaki ajándékoz, bármilyen csekélységet is ad, gyönyörűen becsomagolja. Szépen csomagolnak az áruházakban is.) Ezzel szemben azonban hogyan élnek? Korán reggel elmennek dolgozni (hat óra körül kezdődik a csúsforgalom), estig bent vannak, és utána még mindig együtt marad a kollektíva. Szabadságra egyszerre nem mennek 3-4 napnál hosszabb időre, döntési és felelősségi rendszer felépítése miatt. A munkaidőben úgy dolgoznak, mint egy gép, szinte megállás nélkül. Magánéletük alig van. Nem sokat voltak ott, de annak alapján, amit láttam, nem szeretnék ott élni.

Székely Andrea

documentumában volt. Ez a marxisták esetében szakmai hiba. Az életmódminták eliskadása miatt kerülhetett előtérbe a módszer, holott az is kifejletlen volt még.

A szakmai hibának előfeltétele volt, hogy a dogmatizmus nem is igen kívánta a tartalmi kérdések továbbgondolását, ami jelentené a módszer és rendszer egyszerre fejlődését. Gyakran úgy érzi az ember, hogy néhány felmerülő konkrét lépés esetén, még mindig a húszas évek vitáinak színvonalán állunk.

— Milyen a marxizmus viszonya a modernséghez, hiszen az eredeti elmélet születése óta nemcsak új tudományos eredményeket alkotott, hanem pl. új tudományágak is születtek (szociológia, pszichológia)?

— Egy létrejött elmélet mindig tovább kell fejleszteni. Sajnos, a húszas évek vitáiból értelmiségünk csak a politikai pikantériákat hajlandó észrevenni, holott ezek talán a leglényegtelenebb oldalát képezik az egésznek. Ha megfigyeljük pl. a színházművészetet, akkor észrevehető, hogy

amit ma csúcsteljesítménynek tartunk, az a húszas évek Szovjetuniójában született — marxista proletár alapon. Ez a nézők aktív részvételét kívánta volna a színházban. A dobozszínház (néző és színpad teljes elválasztása), ezzel nem tudott mást tenni, mint hogy agresszív és polgárpukkasztással változtatja. Céljában hiba kísérelt meg egy új művészetet teremteni, a nyilvánosság megszűntével valószínű megmérettetés elmaradt, a dobozszínház martalékává vált. Ebben a formájában élnek lenve, ma mint polgári dekadencián verjük el rajta a port.

De ennél fontosabb, hogy a termelés megszervezése területén is a húszas évek alapállásával találkozhatunk. Ekkor még teljes joggal tekintette Lenin a taylorizmust kora legfejlettebb munkaszervezésének, hiszen ettől visszhangzott az egész társadalomtudomány. Ugyanakkor a taylorizmus nem tekinthető a szabadság megszerveződésének. Ezt mutatják keletkezésének körülményei is, hiszen Taylor számára éppen a szabadság korlátozása volt a fontos. Amerikában ez az időszak, amikor nagy tömegben érkeznek teljesen eltérő kultúrájú és ügyességű emberek új hazát keresni, és velük kellett mozgásban tartani az ipari rendszert. Ez úgy közelíthető el, ha minden ember helyét és mozgását pontosan előírjuk, minimálisra csökkentve beleszólását a folyamatokba.

Amikor a fejletlen kelet-európai országokban arról van szó, hogy fel kell számolni a falu rejtett munkanélküliségét, akkor korlátozottan alkalmazható a módszer mindaddig, amíg létre nem jön az általános ügyesség, ami a modern ipar alapját képezi.

De ezzel párhuzamosan

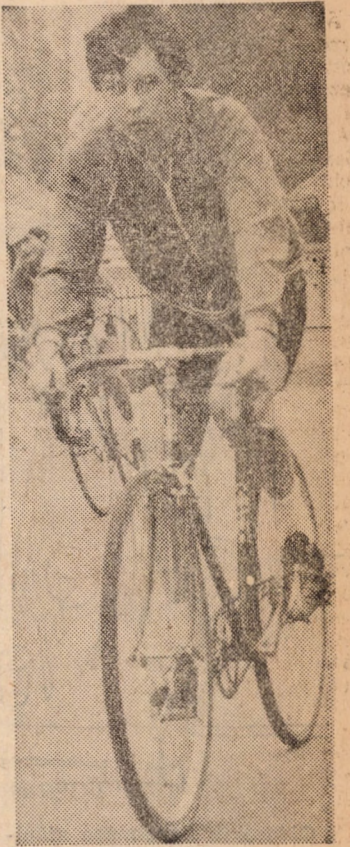
keresni kell a termelés új szervezeti formáit, nem pedig bele- ragadni a taylorizmusba, ami oda vezet, hogy sem áldásos hatásai nem tudja kifejteni, sem pedig új formák nem születnek. Így egyszerre lép fel a taylorizmus fejlesztésének igénye és utáta — amely állapotban társadalmunk civilizatorikus lemaradását látják. Mintha lemaradtunk volna egy termelési-kulturális szintről, pedig csak a taylorizmus ellentmondásáról van szó — szabadság eszköze lehet, de nem maga a szabadság.

— Végül is véleményed szerint mik a marxizmus elméleteinek eredendő perspektívái? Mert nem képzelhetjük, hogy az a marxizálás — feltéve, hogy nem vagyunk Marx-kutatók —, hogy százszor és ezer-szer elolvassuk szövegeit, minden mondata mögött keresgélve, mire is gondolt itt a szerző.

— Marx a „Német ideológiában” arról írt, hogy megszűnik a tudomány és a tárgyak termelésének munkamegosztása. Ez nem azt jelenti, hogy holnapról megszüntetjük az ezzel foglalkozó intézményeket és embereket, hanem a tudás megszerzésének és megtartásának egy történelmileg kialakult útja szűnik meg. A tudományban, mint jelenségben fontos a felhalmozott tudás, de ami fontosabb, az a történelmileg adott mozgásrendszer egy konkrét formája — ez utóbbi megszüntetéséről írt Marx.

A történelmi fejlődés adott szintjén a „tudós” munkaág képviselője szűnik meg. Megszűnik a tudás elszakadása a cselekvéstől, ez az az állapot, amikor egyesek társadalmi

TOUR DE SOROKSÁR

Nyeregben

Fotó: Balázs Gusztáv

szerepükön fogva elmagyarázzák a termelésben, hogy mi a jó, és mi a rossz, mit szabad csinálni, mit nem. A mai termelési szervezet olyan, hogy a közösen hozott döntéseket megpróbáljuk egy ember értelmében meghatározva a feladatát, amelyet csak végre kell hajtania, ahelyett, hogy együtt dolgoznánk az adott szükséglet kielégítésére.

Minden cselekvés több-kevesebb ember együttműködése, még ha ez ma nem is látszik. Ez az egyetlen állhat egy emberből is, de a mindent elvégzőni képes Robinson. Akinek csak azért kell Péntek, hogy kényelmesebb legyen az élete, nem modellje a cselekvésnek. Ugyanígy létezik olyan tevékenység is, ahol egy társadalom összes tagjának cselekednie kell, például külső támasz esetén, de ez sem általánosítható minden cselekvésre; sőt, még valamiféle általános érdek sem vezethető le ebből. Az általános társadalmi érdek inkább az, hogy adott cselekvésre mindig legyen megfelelő számú ember és az egyének szabadon érintkezessenek egymással, megtalálva egymást.

Az így kifellező eszmények saját tudásuk és képességük alapján vezetik el a cselekvést saját maruk számára. A cselekvés végetvetel, kielégítve szükségleteiket, szabadon alkotnak saját helyüket, sőt új közösségeket másokkal. Így az emberek saját tevékenységükkel állítanak „tudományt” saját maguknak, a különböző eszményokban vezetett tevékenységük társadalmi hatásától, nem véve ki a tevékenységüket. A tudomány minden esetben fontos, mert a tevékenységüknek, a tevékenységük tudása egyediségét.

— Mindezt kicsit utópisztikus hangzik, nem?

— Valóban, a mai munkaszervezetek úgy látják, mintha az egyén képes lenne egyedül munkát végezni. De a mai munkák csak a tevékenységek eszközeit állítják elő, amelyek a fogyasztásban kell szükségletkielégítésre alkalmassá tenni. Ugyanakkor ez a rendszer a taylorizmus miatt elsőbbséget ad a szervezetnek, a vezetett munkát a szervezethez való hűség szűrőjén engedti át, amelynek szimbóluma a nyolcórás munkaidő. Van olyan munka, amelyben az ottlét idejének fontos szerepe van, pl. az automatikus folyamatok ellenőrzése. De a munkák fontos része egy társ elállítástól függ, ahol mindegy, hogy a munkás mennyi ideig tartózkodik munkahelyén. Semmi technológiai akadálya nincs annak, hogy a munka ütemét magához mérje, sőt, az általános gazdálkodási korlát miatt (adott időben minél több tevékenységet végezni) még gyorsítaná is. Ennek végiggondolása ma, úgy vélem nagyban előrelendítené a közösségi cselekvési módok kialakulását.

Komócsin Sándor

lult társadalmi háttérre van. Először is nincs borralvaló, mindenki számára az a természetes, hogy a lehető legjobban csinálja azt, amit csinál. Emellett van egy olyan rendszer, hogy „életfogytiglani foglalkoztatás”. Ez azt jelenti, hogy a munkások kb. 30 százaléka sohasem bocsátják el, mindig kapnak fizetést és munkát. Ennek fejében azután mindent meg is tesznek a vállalatért ami csak emberileg lehetséges. Így ezek a munkások teljesen gúzsba vannak kötve, és persze az automatizáció ellen sem tiltakoznak.

— A munkaidő nem a munkanap letelétig, hanem a főnök bentlétiéig tart. Amíg a főnök el nem megy, senkinek eszébe sem jut hazamenni. Különböző munka után az a szokás, hogy az együtt dolgozó kollektívák közösen elmennek vacsorázni, sörözni és csak utána térnek haza. A társasági élet egyetlen színpontja a vendéglő (amiből kb. 25 ezer van Tokióban). Csupán a hétvége jut a családnak, úgy, hogy a munkahét 6 napos.

— Milyen Tokió?

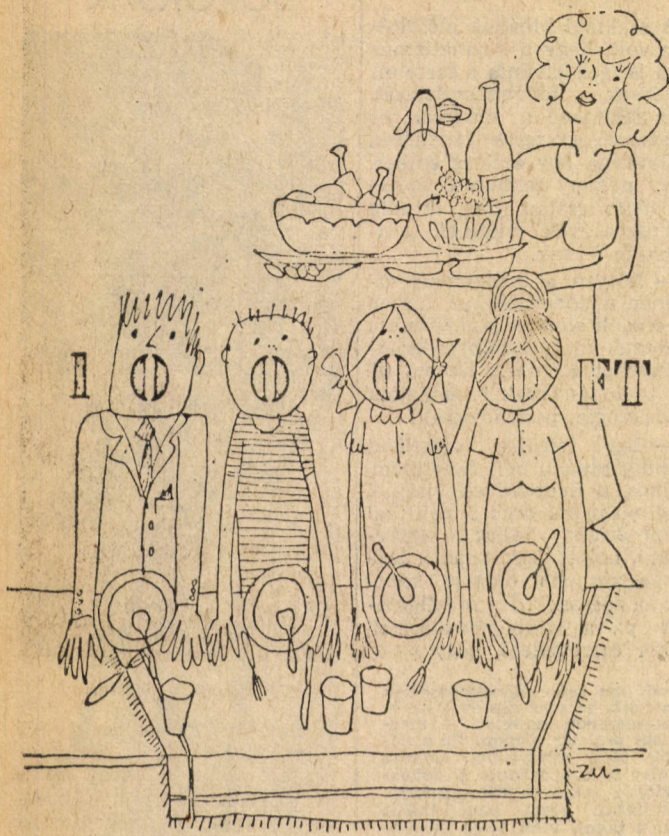
— Hatalmas kiterjedésű, viszonylag „alacsony” város — nem a felhőkarcolók jellemzik. Nagyon sok telepen fából építkeznek, a lakás viszonylag drága. A hatalmas terület jól szervezett metrő- és HEV-hálózat szövi át. Tulajdonképpen csak ezekkel érdemes közlekedni, mert a gépkocsitáradat akkora, hogy autópályán 2 óra alatt lehet 60 km-t

megtenni. Nagyon megehezíti azonban a közlekedést, hogy nincsenek utcanevek. Tokió kerületekre, ezek alkerületekre vannak osztva, és csak az utóbbi kap egy számot. (Ami több utcát jelent.) Azt tartják, hogy Tokióban a postás és a rendőr minden embert személy szerint ismer a saját kerületében. Rendőrök egyébként nem nagyon vannak az utcán, inkább a kerületi rendőrsőrn tartózkodnak. A helybeliek, a taxisok így is tudnak tájékozódni (ha máshogy nem, térkép alapján).

Elég sokan beszélnek angolul, oroszul és franciául, az üzletekben, vendéglőkben pedig legalább a minimumot megértik. A metrőban például az automatában megváltott szakaszjegyet felszállás előtt ki kell lyukasztani és a jegykezelő legalább a vágány számát meg tudja mondani angolul. A közlekedésben iszonyú a tömeg a csúsforgalomban; az embereket a fehérkesztűs vasutasok szó szerint benyomják a kocsikba. Ennek ellenére az utazók türelmesek és amennyire megértettük, nem is szitkozódunk.

Az autósok is viszonylag nyugodtak, mi nem láttunk balesetet. Érdekeséggé vált elmondanom, hogy a japán autókban van egy készülék, amelyik 100 km/h fölött jelez, hogy vezessen óvatossabban. Tokióban csak az vehet autót, aki igazolja, hogy garázsa van. Az autósárláskor kötelező életbiztosítást kötni.

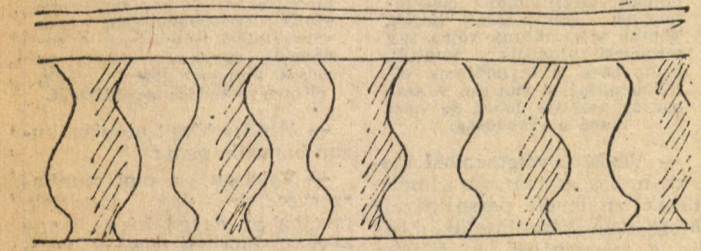
Könyvújdonság

Olvasóink figyelmébe ajánljuk dr. Hoffmann Istvánnak a közelmúltban megjelent Háztartás-közigazgatás című könyvét. A kötetet dr. Harász Géza illusztrálta. Kedvcsinálóként néhány idézetet és rajzot válogattunk a könyvből: „A vezető és értelmiségi férfiak 49, az alkalmazottak 47, a munkások 41 és a szövetkezeti parasztok 30 százalékkal keresnek átlagosan többet, mint az azonos foglalkozású nők. A nyugdíjas házaspárok átlagkeresete az azonos foglalkozású aktív keresők 50-60 százalékát éri el...
1981 nyarán végzett vizsgálataink alkalmával arról kívántunk képet kapni, hogy az elmúlt két-három évben bekövetkezett áremelkedések hatására a háztartások milyen kiadásaikban látnak tartalékokat, miből kívánják többet vagy mást venni, mire terveznek kevesebbet költeni. A rangsorolt válaszokból azt állapíthatjuk meg, hogy elsősorban ruházatközpontú kiadásoknál, majd az ételmiszerrel, a gépkocsinál, a szórakozásnál kívánják csökkenteni kiadásai-

kat a háztartások. A statisztikák szerint élelmiszerre jövedelmünk 29, élvezeti cikkekre 16 százalékát fordítottuk az elmúlt évben... így érthető, hogy nem tudunk jól éltözni, többet fordítani kulturálódásra...

A magyar családokban a jellemző pénzgazdálkodási forma az egyszemélyes pénzgazdálkodás, amelyben a család kereső tagjai átadják jövedelmüket általában az anyának vagy a feleségnek, aki minden kiadást ebből fedez, sőt dönt is a felhasználásról. Ennek helyességét eddig is vitáztuk, mert a nőkre háruló sokféle felelősség miatt kérdéses, hogy ez a pénzgazdálkodási forma a családi demokratizmus fejlődésére jó irányban hat-e? Nem menti-e fel a családtagokat a keresetek megbecsülése alól, s kellő teret ad-e a gyermekek bevonására a pénzbeosztás gondjaiba?”

(Csoóri Sándor: A félig bevallott élet)

Lehetetlennek tűnik számomra Csoóri Sándor könyvéről elfogultság nélkül írni. Nem az irodalmi értéke — hiszen nem vagyok szakavatott ítéző, hogy ezt eldöntsem — hanem állásfoglalásai, magatartásintézkedései miatt. Más oka is van, hogy írásom egyetlen szempont szerint készült: terjedelmi korlátok kötik a kezemet, ezért nem térek ki olyan vezérmotívumokra sem, mint a magyar földben gyökerező irótság, vagy a történelmiség, mint irányítói eszméje. Arról írok csak, ami legjobban megkaptam. Teljesebb formában, az írás művész-mesteremberének kezénem látom viselve magunkon hasonló vágyak fogalmazódniak meg a könyvben, mint amelyek jó néhányan, bohó és naiv ifjúságunk minden tévováságával fogalmazzunk meg és dédelgetünk magunkban. A könyv legnagyobb értékének a megtalált szót, hangot, a születési formájában kimondott gondolatot tartom, amely vélt vagy valódi igazának tudatában nem alkudozik, nem szépít, nem hunyászkodik meg. Nem elégszik meg többé a FEL-igazságokkal, a TELJESet akarja.

„Evek múltak el évek után, de arról, hogy mindig a kevesebbet mondjuk a fejünkben és lelünkben elraktározott tapasztalatokból, nem tudunk leszokni. És ebből a megszokásból mára történelem lett. A félig elmondott igazságokból kielégületlenség, rossz közérzet, erkölcsi elbizonytalanság. Mert aki csak félig ismer meg és félig tár föl valamit, bizonyos idő után semmiben se különbözik attól

Lesz-e egészen bevallott élet?

a hamis tanútól, aki önérdékből hallgat el súlyos és perdöntő részleteket.” (A félig bevallott élet)

Csoóri nem lelkesedik túlságosan a mások által emelt tilalomfákért sem, de igazán pusztítónak a bensőnkben fölállítottakat érzi, melyek lebontása nélkül az egyén továbbra is csak FELresikerült, FELbenmaradt, FELrecsuszott életét hordozhatja nyögve, panaszkozva.

„A bőromon érzem, a sáttuba szorult idegeimen, hogy az önkorlátozás hosszú távon — a lét korlátozása is.” (A panaszos hangról)

Érthetetlen kiváltságot szeretne kiverekedni Csoóri: az alkotói védtelenséget. Mondhatnánk szabadságot is, a mindenről lemondás, mindentől elszakadás képességét. Az ember, ki elveszti olyanfajta védtelenségét, hogy egy intézmény, csoport, vagy akár egy tekintély támogatását élvezheti, amely óvja őt az ellenkező hatásoktól, kritikától, támadásokkal szemben, megnyerni alkotói szabadságát. „Mert a védtelenség az a kivételes közeg, amelyben felnőtte válhat az egyén. Szabaddá a körülöttünk burjánzó megfontolásoktól.” (Kórház után) Egyszemélyi felelőssé válik saját gondolatait, elvéit, tetteit, és mindig jobban, támadhatatlanabban kell előhozakodnia a föl vállalt küzdelem törvényei szerint, mint ami előre kiszámítható lenne. A küzdelmekért cserébe viszont megkapja az önvállalás gyönyörűségét. (A társadalomtudományok, irodalom stb. őt igazolják, igazán

nagy műveket legtöbbször olyanok hoztak létre, akik a felfedezés izgalmáért vállalták az adott társadalmi környezeti támadásait, mellőzését, éretlenségét is.)

Csoóri félig bevallott életének hideglelős fájdalma a megkésztettségéből fakad: túl későn sikerült kiharcolnia önmagának a védtelenséget. Olyannyira, hogy az ma már nem is igazi kiszolgáltatottság, életpályája, eddigi sikerei már védőburkot vonnak köré. Becsületes küzdelme a lért szó ködösítés nélküli szárnyalásért sem feledtetheti vele a másfél-két évtizednyi gyötrelmes elmaradást, amelyet az „írói küzdés jogáért indított keresztetshadjárat” „nehezen bevallható bukása” okozott. Mert — mi csak beszélünk s fecsegtünk gátlástalanul, de írás közben nem azok a gondolatok alatt gyújtottunk tüzet, amelyek száradó, nagy kupacokban ott halmozódtak körülöttünk, hanem amelyeket mi bármikor és bárkitől meg tudtunk volna védeni. Így aztán minden írásunk egy lehetetlen műfajnak: az elhatalasztás műfajának törvénye szerint íródott: a vaskosabb igazságot majd holnap írjuk meg. Előbb élő beszédben kimondjuk, utána föllazított légtérben megírjuk. Ez azonban csak önmámítás volt és az is maradt.” (Kórház után)

A szocialista kultúra sajátos dualitása: néhány tabuért, korlátozott, ugyanakkor széles körű támogatás, tág perspektíva ígéretek lehetőségeinek fölcillanása kicsit passzív, reménykedő várakozásra kényszeríti a publici-

tásra vágyódó író, filmrendezőt, szerkesztőt. Ebben a bevezetés nélküli örökös készenlétben élve az „érdekes, de alkalmatlan fiú” kedvét és reményét veszítette, hogy valaha is olyan lapnál dolgozhasson, amely a sajátja, amellyel együtt lélegzik, és „nem a véletlen vagy a kidekázott népfrontos megfontolás állítja össze, hanem a meggyőződés, a szellem önalkító ereje.” Egy ilyen lap hiányát emberileg éppúgy, mint íróként erősen megszenvedti. „Lecsavartan égtem, nem próbálhattam ki se a magam, se pedig elképzeléseim szakítószilárdságát. Mi ez, ha nem fél-élet? A bukás révén is több erkölcsi erő szabadult fel egy íróból, mint a folytonos várakozás és toposz közben.”

Igy aztán a remélt és tehetségéhez méltó „villámcsapászerű” művek nem születnek meg a benne szunnyadó kész témákból, a kiadhatóság, a nyilvános (nyomatásban) megjelenés kényszerének elfojtása és az intézményes kultúra anyaméh-melegéből való kiszakadás merészsége hiányzott ehhez. Ugyanez a kényszeredett alku jellemzi a filmhez való viszonyát is: az elfogadás, lejátszhatóság érdekében a kikívánczolt mai neurozisos félműltba való átutalása a borzongatóan szépnek és igaznak szánt műveket degradálja pusztán jó filmkékké.

A mulasztások felismerése és tudatosítása már FEL eredmény. Ha Csoórinak volt ereje az önbecsülésben idáig eljutni, remélhető, hogy marad elég kitartása nem megállni FELÚton a megkésztettség föl számolásában.

Szurkolok neki.

Balogh Imre

LGT X., Zorán IV.

A rágógumi-megszokásról, a ritka percekről, és arról, hogy nincs másik part

Igazi, felnőtt zene. Aki felnőtt, érti, aki „ott volt már”, s azóta felnőtt. Aki vállalt, akinek győne volt hozzá egymaga válla, aki tudja, hogy naponta elvesznek tegnapjai, és tudja, hogy a holnap rajtaveszt ezen.

A legártatlanabbul-féltve rögzített megszokásainkba, megrögzöttségeinkbe kíméletlenül, élesen belezórázó értelmiségi Locomotiv, ilyen se sok van; és a legmeghittebb vívódásainkat velünk vívó Zorán-értelmiség, ez is kevés. A felnőtt Presser, Zorán, Dusan, Bródy alkotásai.

„Veled együtt rágom én az életem” — enekli a Locomotiv GT masinistája. „Ez a szinte-jó, ez az újra-rágható rágógumi-megszokás, ez a ki-köpött mámor, tudom, ettől nem laksz jól. Nesze semmi, fogd fel jól! És így maradsz” — gázol belénk, magunkba, kegyetlenül. „Ez az iz-világ, ez a minta-boldogság, rágógumi-megszokás: neked ez jut; és ha ez jut, rájguk egy-együtt” — tapossa gúnyolva magunkat. „Régen nyeljük, mégsem esszük: eddig nyúluk, többet nem tud, hosszan rágható” — vigasztal már-már, de aztán darabokra tép: „Te is ráharaptál rég, és most rághatod; ez is könnyen robban szét, fel is fújhatod; ez egy nagy recept, abba hagyni nem lehet, rágógumi-élvezet”.

Hát, ha ez jut, rájguk együtt! Ez az a szemlélet, sziporkázó megfogalmazásban, ami miatt nem lehetne képpünk szemünkbe nézni. De szemlesütve még bújhatunk névtelenül magunk mögé, bár ez is rövidlátás. Ez is eldallatlik.

„Valaki túri az életemet, neve nincsen, valaki méri az élvezetemet, aki nincsen, egykor neve is volt, helye is volt” — üti el szembe-kötődinket. „Valaki itél az emberken, aki nincsen, valaki ír ma a helyzetemen, neve nincsen, és mig tagadom őt, akarom őt. Persze sehol a jel, ki hiszi el? ... És mindig ott van a Helyzet, s a Helyzet is névtelen, valaki mégis megteszi, ami annyira képtelen; nincsen név és szín, már a pofon is névtelen” — szagatja

miszlikre tehetetlenségünket. „Valaki méri a napjaimat, ez minden, valaki veszti a harcaimat, neve nincsen. Ha ez én lehetnék, mást szeretnék; lennék valaki más, valami más”. — Robbantja két félre kétszínűségünket, magunkkal való azonosuláshányunkat, a mi kis, második gazdaságban, második társadalomban, második jelentésvilágban lapuló, önmagunk mögül ki-kikacsintó szemfényvesztésünket.

De, hogy ez valóban láthatóan kettéválhasson: kérdeznünk kell, öröklék kérdeznünk, mondjuk az LGT-vel: „Isteni jól gurul a világ, s a kerekék a füllembé csattogják: ... jó nekem, sínen vagyunk a síneken. Engem sohasem kéréznek, akik hideg fejjel befűtnek a síneken: a kilók, a tonnák, a megatonnák sínre tesznek, nincs tovább”. „A nagy kérdés a helyzetem: hogy fut velem, vagy jön felém a síneken? Mondjátok van-e itt fék, vagy ez hülyeség, nem kell már? Mondd meg, hogy tudod-e még: mire hajtsz?”

Nos, miután a Locomotiv éles kérdéseivel dirib-darabra szagatott, nincs más, mint Zoránunkkal szomorú-csendesen eltűnődni, nem a Helyzetben, hanem: a mi helyzetünkön.

„Ha egyszer elmesélném a szótlán gondokat, ha egyszer elfeledném átletni múltamat, átletni azt, hogy csapda várt: szeretnél-e még?” — kérdezi Tőle és tőlünk, szinte mentegőzve Zorán. „Néha akarom: lásd ami én vagyok. Talán értenéd, de mégis jobb, ha nem tudod (?): igen, az árulás, ott a szégyen is, a néma társ! Szeretnél-e még? Éreznéd-e azt, hogy van miért?” — avat Zorán miniket is felnőtté.

Emlékezhetsz, emlékezhetszünk, emlékeznünk kell a visszavonhatatlan tegnapjainkon elmulasztottakra. „Emlékszem: volt már nyár. Fagyott szívvel őszet vártál. Vétkem meggyógnám: ott voltam már, s magamra szállt: hogy torz volt a dal, ha torz volt a táj” — emészti magát, magunkat, és „csak magunkhoz könyörgök már: hadd legyen

jó kenyérhez szó, szerelmet választó.”

„... az alkalmak elmúltak...” — kesereghet, és nem születtek felnőtté minket.

Könyörög Hozzá, könyörög hozzánk, könyörög magához, könyörög magunkhoz: „Fogadj el, itélj el, de ne hagyj el! Nincs múlt, nincs esély nélküled, nincs társ, nincs tét nélküled: próbáltam már, vonzásban tart, de nincs másik part, próbáltam már, s bár messze csalt: nincs másik part!”

Nincs másik part, és ezen a parton megvetve lábát sem bízhatat többel, nem bízathatjuk magunkat felelősen tőbbel: „Készülj a hosszú télre kedvesem...”, de hiszen ezt kívülről tudjuk: „... Szedj össze mindent, ami megmaradt, csak lassan égesd el a vágyakat, csavard a lángot lejjebb kedvesem, a tűzre szükség lesz még, azt hiszem. Ne várd a májust...”

És ebben a vállalt belenyugvásában, ebben a tudatos változtatni-nem-tudásban nyugtalanít és változtat maga e végiggondoltság, maga e szép vigasz:

„A ritka percek selyemszalagját most együtt bontuk fel, a számlát, ügysem vesztjük el, most mégis rejtjük el. Mint szelíd kéz a lázas gyermek forró homlokán, mint rossz álm, ha felriadsz, s oda-bújsz hozzám: olyan jó, jó, jó. De mondd: hány perc az ünnepe, s mondd, mondd: meddig tart?” ... „A béke, nehogy végleg elfelejtsd, üzen, hogy létezik. Csak félrekapcsolt csengetés, ha drága hangra vársz? Vagy régi zsebben maradt pénz, mit szük napon találssz? Mondd, mit ér az ünnepe, mondd, mondd: meddig tart?”

Hölgyeim és uraim: LGT, ez a síneinken, bejáratozott, bár be nem járt síneinken magunkat megtántorító kócos Locomotiv, mely újra és újra új sínre szokken, mindig magasabbra,

és meghitt útítársunk: Zorán, átnéz minden ablakon, szemébe muszáj emelni le-sünyt szemünk,

és kócos Locomotivunk világléptű, zakatoló rockja (ne feledjük!), és meghitt Zoránunk csendes hangjai, a csend hangjai: zene, és magyar.

(B. Kiss)

DIÁK-FOTÓPÁLYÁZAT

Az OFOTÉRT Vállalat és a Pedagógusok Szakszervezete központi vezetősége együttesen Diákéletünk című országos tehetségkutató „Diák-fotópályázat”-ot hirdet.

A pályázaton részt vehetnek: általános iskolai tanulók, szakmunkásképző intézeti tanulók, gimnáziumi és szakközépiskolai tanulók, egyetemi és főiskolai hallgatók, egyéni vagy szakkör — kollektív — anyaggal.

Mind a 4 kategóriában az első 20 helyezettet díjazzuk és részükre összesen 50 ezer forint összegű díj kerül kiadásra.

Egy szerző maximumán 10 képpel pályázhat, míg a szakköri kollektív 15 db lehet. A pályázatra olyan, fekete-fehér képek kerülhetnek, amelyeknek hosszabbik oldala max. 21 cm. A díjazott képek az OFOTÉRT tulajdonát képezik, azokból kiállítás rendezünk a vállalat bemutatótermében, illetőleg kirakataiba is kihelyezük. A képeket a pályázati felhíváshoz csatolt „Nevezési lap”-pal együttesen kérjük 1983 március 31-ig az alábbi címre eljuttatni: OFOTÉRT propaganda osztály, 1075. Budapest, Asbóth u. 15. A küldeményre kérjük ráírni: Diák-

fotópályázat. A pályázatra beküldött képekre rá kell írni: a kép címét, a pályázó nevét, címét és életkorát, az iskola vagy fotószakkör megnevezését és címét.

A pályázatra beküldött képek bírálattal szakemberekből álló zsűri végzi, és döntése ellen fellebbezésnek helye nincs.

A pályázatra érkezett képeket gondosan kezeljük, de az esetleges rongálódásért vagy az elvesztésből eredő károkat felelősséget nem vállalunk.

A képek beküldése a pályázati feltételek elfogadását jelenti. Az eredményhirdetésre 1983. április 15-én, 14 órákor kerül sor az OFOTÉRT Vállalat központjában. A nyertesek neveit, az elért helyezéseket és a jutalmazásokat a sajtóban közléstesszük. A pályázatra beküldött, de nem díjazott képek 1983. június 30-ig átvételre: Budapest, a propaganda osztály, továbbá vidéken a megnevezésközpontok OFOTÉRT fotószakkörökön át.

OFOTÉRT VÁLLALAT, PEDAGÓGUSOK SZAKSZERVEZETE KÖZPONTI VEZETŐSÉGE

„Egyetemistául” élni

Körinterjú

Borzasztó „nagy falat” az egyetem. Sokak számára négy-öt év alatt is megoldhatatlan problémát jelent, hogy melyik végén kezdjenek hozzá, miből vegyenek többet, miből kevesebbet. Általában csak utólag derül ki, ha valamire túl sok időt szántunk, vagy ha valami hiányzott. „Menet közben” legfeljebb a kielégítetlenséget érezzük, és az állandó aránykeresés köti le az időnket. Mindez látszólag az egyéni közérzet szempontjából fontos csak, valójában sokkal többről van szó: bármennyire is elcsépett megállapítás, tény, hogy egy leendő (közgazdász) értelmiség formálódik ebben a rozoga épületben, akik érdeklődése, műveltsége, nyitottsága nemcsak magánügy. Kétszeresen nem mindegy tehát, hogy sikerül-e megtalálniuk a számukra optimális arányokat és ha igen, miből áll ez.

A most következő vallomásokban gyakorlatilag csak egy közös vonás van: maga az „egyetemi lét”. A kialakított életforma, a prioritási sorrend minden esetben különböző. De talán éppen ezért szolgálhatnak némi tanulsággal — így együtt.

„Hogy mit csinálók a szabad időmben? Hát... Tanítás után még átlag két órát bent vagyok az egyetemen. Vagy a könyvtárban olvasok, vagy, és ez a döntőbb, beszélgetek olyanokkal, akikkel máskor nem találkozok. Hát igen, sok minden megváltozott, mióta ide járok. Csak egy példa: első óta egyetlen szépirodalmi művet sem olvastam még. Inkább szakirodalmat olvasok, ajánlott irodalmat vagy akár HVG-t. A színház ugyanaz, mint régen: havonta egyszer, esetleg kétszer. Ami viszont nőtt: emberrel sokkal többet vagyok. Az egyetem előtt egy évig dolgoztam, ott nem volt ilyen — ez itt most intenzíven jelentkezik. Rengeteg az összejevővel barátokkal, ismerősökkel, Majd minden héten. Aztán a sport. Egyesületnél teniszem, ez heti egy alkalom. Régen OB I/B-ben játszottam, akkor minden nap volt edzés. Ez az, amit talán a legradikálisabban visszaszorítottam. Aztán szeretek egyedül is lenni. Ilyenkor általában zenét hallgatok. Meg persze a család... Ez nekem fontos. Szüleim fiatalok, húgom is csak egy évvel fiatalabb nálam.

Igen, így jól érzem magam. Jó a közérzetem. Nem is tudom, ha azt mondanák, hogy változtassak, mivel kezdeném. Talán többet kéne tanulnom. De sajnálom az időt, például az emberi kapcsolatokról.”

„Túl sokat járok be az egyetemre ahhoz, hogy füg-

getlenül tudjam magam töle. Szinte minden idekapcsolódik, s ez általában inkább hátrány, mint előny. De hiába, kivédhetetlen. Ha csak egy óram van, akkor is be kell jönni. Elég rafináltan csinálták ezt, hiszen a belker. szakon kevés óra van, de minden napra jut valami és ez szétördeli az egészét. Itt pedig jön a sok üresjárat. Találkozom valakivel máris beszélgetünk sok lényegtelen dologról. Vagy csak ezt intézem, azt intézem, ide rakom, oda rakom... Semmire megy el naponta sok óra. Iskolában vagyok, nem pedig tanulok. Ami időt itt szükségszerűen eltöltök, az nem áll arányban azzal, amit órán felszedek.”

„Azt hiszem két végletet is átéltem, illetve a másikat még most is élem. Az egyik az I-II. év. Akkor nagyon aktív, társasági ember voltam, aki nek az egyetemi élet a minden. Instruktorság, ami már önmagában rengeteg embert, elfoglaltságot jelent. Naponta bejárni, emberekkel foglalkozni, egyetemi lehetőségekkel ismerkedni... elmenni minden előadásra, Polvaxra, szakkollegiumba, filmklubba... Mindenbe beleszóltam. Olvasásra, színházra már kevesebb jutott.

Aztán harmadikban jött az átmenet... Kezdtém lecsökkenteni az egyetemi dolgokat. Cserébe bejött a magánélet. Rádöbentem, hogy fontos nekem valaki, és amíg rendeződünk, konfliktust jelentett

... talán a felnőtté válást? Aztán volt egy nagy közlekedés a szüleim felé. Korábban keveset voltam velük, akkor is sok konfliktussal. Most viszont érzem, hogy egyre jobban szükségük van rám.

És végül a IV-V. év, ez már egyértelműen a szakmáé. Van bennem egy igény, hogy találjak valami témát, amiből érdekes dolgokat lehet kihozni. Beléptem a TEK-be, rendszeresen járok az egyik szekcióra. Az egyetemi tartózkodás már csak a kötelező órákat jelenti. A szabad idő a magánéleté, meg a szüleimé. Meg van egy baráti kör...

Annyiből elégedett vagyok, hogy végül is megcsináltam azt, amit akartam. De csak az eredménnyel vagyok elégedett. Azzal, ahogyan a négy évre eloszlik, azzal nem. Azt hiszem, most másként kezdeném.”

„Először is külön nyelvre járok. Igen, a Francia Nyelvi Intézetbe... Ez heti négy óra, és egyébként tük jó dolog. Aztán meg... hát a sok lógás... Ami azt jelenti, hogy nincs kedvem hazamenni, hanem mondjuk moziba megyek, vagy a barátaimhoz. Ez legálább az időm háromnegyede. Néha rém jó, ha egyedül vagyok. Ilyenkor jön az olvasás... A maradék meg a tanulás. Ez persze lökésszerű: ha jönnek a zéhek, akkor csak a tanulás meg a francia. De ha nem muszáj, akkor inkább a többi...”

Hogy van-e elég időm?... Általában mindig el szoktam lógni azt az időt, amit be lehetne osztani... De én így jól érzem magam. Néha talán többet kéne tanulnom... De majd akkor, ha több olyan tárgy lesz, ami jobban érdekel.

Amire kevés időm van, az a színház, meg a kiállítások... Persze ennek is én vagyok az oka. Ha meg tudnám csinálni, hogy fél óra hazamegyek, és hatig tanulok, aztán jöjjön a színház... De, hát nem va-

gyok rá képes. Jó ha hat-hét órára hazaérek. Hogy miért? Mert azt utálom, hogy kicsöngetnek, és máris rohanni haza... Szeretek máskélni, dumálni nagyokat... emberek között lenni... Ahogy jön... Nem, nem mindig jó ez így... De azért tetszik, hogy húszéves vagyok, és lényegében azt csinálók, amit akarok. Ez tük jó.”

★

„Az első, hogy pénzt keresek... bármilyen munkával, ami adódik. Ez legalább az időm 30-40 százaléka. Aztán elég sokat járok moziba, színházba... Ez mondjuk 20 százalék. Egy további 20 százaléka a tanulás... Van még a sport... Abba hagytam egy időre, de nem lehet, mozgás nélkül nem megy. Viszonylag kevés idő, de azért jut valamennyi az olvasásra is. Hát valahogy így.

Igen, korábban két évig klubos voltam... Akkor persze egészen mások voltak az arányok. Legalább 60 százalék volt a klubé... emellett elég sok volt a szórakozás... több, mint most. Tulajdonképpen az egyik szülte a másikat. A tanulás az minimális volt. És az olvasás is sokkal kevesebb. Rengeteg idő elment a szervezésre... Hogy miért hagytam abba? Kezdünk végezni, és pokoli rossz érzés, hogy még semmi nem ragadt rám az egyetemen. Megpróbálok behozni valamit. De azért a klubot is szívesen csinálnám, csak kevésbé intenzíven. Tudod, az egy jó társasági-közösségi élet volt. És ez most nagyon hiányzik.”

★

„Hát lássuk, mit is csináltam én mostanában?... Színházba nem jártam (az az egyik-két alkalom... az nem „járás”...). Mozi ugyanaz. Ez gyakran lelkiismereti kérdés is... hogy az ember beül-e egy moziba, vagy mást csinál... Az egyetem? Jóformán itt sem voltam semmin sem. Az okot lásd fenn... Tulajdonképpen... én nem csinálok semmit. Arra megy el a szabad időm, hogy... Szóval nincs is szabad időm. Mert a szabad idő nem egyenlő a nem tanulással. Lehet, hogy piszok lassan tanulok?... Az

„Hát először is van a sport: versenyszerűen röplabdázom. Aztán eljárom esti szakmai előadásokra. Leginkább a szakkollégiumba, de volt amikor a klub volt az erősebb... vagy most például a TEK... mikor melyik. Aztán van egy hobbim: az antikváriumba járok. Szinte minden nap megyek, böngészek... vagy a lemezantikváriumban, vagy a könyvantikváriumban. Hogy mikor olvasok? Hát... reggel, este... amikor csak lehet. Nekem természetes az, hogy mindig olvassak. Az antikvárium egy kicsit rá is kényszerít... Rossz, ha ott a polcon a sok könyv, és nem olvassák. A szobatársaim is olvasnak — mindig ajánlunk egymásnak könyveket. Ez persze attól is függ, hogy nincs-e olyan kurzus, ahova rendszeresen kell szakirodalmat olvasni. Van, amikor csak szakmát olvasok.

Szerettem színházba is járni. De most már nagyon kevés az igazán jó színház. Mozi? A Kinizsi mozi nagyon jó szolgálatot tett... sok jó filmet meg tudunk itt nézni. Az intenzitás változó volt, de olyan hónap nem akadt, hogy egyáltalán nem mentem volna. Ide is jártam a filmklubba... Sajnos ez is este van. Napközben jobban ráérnék.

Hogy honnan van ennyi időm? Hát... ötödéves vagyok. A második év még nagyon kemény volt... meg rengeteg az óra... A harmadik is... De már az év végén, és főleg negyediktől kezdődően egyre több lett az időnk. Ez persze egy kivételes állapot. Aki csak négyéves szakra jár, az nem tudja ezt élvezni. Ilyenkor már állás után rohagál, diplomagondjai vannak stb. És ezért is vagyok elégedetlen az egyetemmel. Nem hagynak időt gondolkodni... Egy mechanikus rohanás az egész, ZH-k után, vizsgák után... Semmi idő alkotásra... gondolkodásra... szemlélődésre. Gépies az egész. Aki mégis megpróbál eltöprengeni a dogokon, annak meg egy csomó másra nem marad ideje Az én példám kivétel... Kevesen vagyunk ilyenek az egyetemen, és mi sem sokáig. És szerintem ez nagyon nagy baj.”

(A felvételeket Balázs Gusztáv készítette)

az igazság, hogy marha sok idő telik azzal, hogy — gondolkodom... Sokszor óráig tart, amíg hat-nyolc oldal elolvasok, mert közben valamin mindig töprengem...

Egyébként minden ideköt az egyetemre. Régi kapcsolataim nincsenek... Családdal nem vagyok különösebben együtt. Ha több időm lenne? Olvasnék!... Bár ez sem idő kérdése elsősorban, hanem csak elhatározáson múlik. Most gyakran azért nem merek belekezdeni egy nagyobb könyvbe, mert tudom, hogy akkor teljesen beleragadnék.

Elég... céltalan ez így... Bár nem tudom, hogy mennyivel jobb az, hogy most csak színház... vagy csak mozi... vagy csak a szakma, ... és akkor aztán se isten, se ember... csak ez az egy... Szóval az se jó, de persze, ez se van.”

„Hát igen... Biztos szét is szórom magam. Külön időbeosztásom nincs is. Beosztanak az események, rohanok az egyik helyről a másikra. Lényegében kényszerpályán az egész. A naptáram zsúfolt tele van... Nem, már egy jó ideje érzem, hogy nem jó ez így. De a száguldó vonatról nehéz leszállni. Ha több időm lenne, többet olvasnék... aztán ugye a sport... És azt hiszem, ezeket meg is fogom csinálni. Ha másként nem, hát majd másokat hátrébb sorolok. Mindenképpen át kell gondolni újra ezt az egészet...”

„... És a sort még folytathatnánk. Ahogy nincs két egyforma ember, úgy nincs két egyforma érdeklődés, értékrend, életforma sem. De, csak nagyon ritka az, aki úgy érzi, elégedett, kiegyensúlyozott, akinek sikerült megtalálnia azokat a bizonyos (számára optimális) arányokat. Mert még a diploma megszerzésénél is nagyobb lecke elérni, hogy ne csúszson ki az ember kezéből az „egyetemi lét” négy-öt éve. A többség esküszik az egyetemi életforma valamelyik területének elsőbbségére (mint az e néhány valóságából is látható volt), a legtöbben a közösségi életre, de akad, aki szigorúan csak a szakmára, és persze a „szabad élet” nyújtotta lehetőségekre (a sörözésekig bezárólag)... De célba igazából csak azok jutnak (s azok hagyják majd el jó érzellemmel, kiegyensúlyozott közérzettel az egyetemet), akiknek sikerült megérlelniük önmagukban egy érdeklődést, egy konkrétabb témára iránti nyitottságot, aminek birtokában már szelektálni tudnak valamennyi fontosabb terület nyújtotta lehetőségekből. Nem ragadnak le egyik forma mellett sem, de többől merítenek, annyit és azt, ami az érdeklődési körük szempontjából számukra a legfontosabb.

Olyan „vizsga” ez, amiből nem lehet ismétlni — mert közben kell (ha még lehet) korrigálni a paramétereket. Ehhez nyújthat talán némi szempontot és viszonyítási alkalmat az itt felsorolt pár példa. A „folytatást” már mindenkinek magának kell elvégeznie.

Fóris György

— Ossz-számár!

— Ha marha mondja!

A kártyavetőnő

A kibicnek semmi se drága!

POLTÁR

Újra indul a politikai klub

A Közgázón és másutt is sokan felvetették, hogy jó volna, ha ismét lenne POLVAX; másfél éves hiányát nemcsak a klub érzi. A mostani golyók és másodikosok csak hírből ismerhetik; egyesek legendát kerítettek köré, mások lebecsülték, de mindenképpen foglalkoztak vele.

A „langyos tóba” dobott kő

volt, ami hol nagyobb, hol kisebb hullámokat kavart.

A POLVAX '76 őszén kezdődött, amikor Jobbágy Gyula vezetésével megújult a klub. A szervezők szerint azért volt szükség egy aktív politikai klubra, mert a KISZ politikai képzése formális, unalmas, érdektelen; a hivatalos tájékoztatás jelentős korlátai és hiányosságai miatt óriási az információhiány — nemcsak a politikailag érzékenyebb emberek körében; csak kevesen tudnak hozzájutni a bizalmas tájékoztatókhoz, kiadványokhoz; mindenképpen szükséges, hogy ne csak a folyosókon, a szibongóban, a menzán vagy a kocsmában legyen ószinte politikai vita, hanem egy szervezett fórum adjon ennek keretét. Úgy tűnik, az akkori dolgok most is érvényesek.

Aktuális témák

Öt év alatt közel száz POLVAX-est volt. Főleg olyan témák kerültek terítékre, amelyek aktualitásuk miatt az érdeklődés középpontjában álltak, s amelyekről általában nem sok — vagy nem elég ószinte — szó esik a sajtóban. Ilyen volt például: a szocialista országok helyzete, a kommunista mozgalom vitái, az emberi jogok, a pluralizmus, s főleg gazdaságpolitikai és belpolitikai kérdések, a szocialista demokrácia, a lakás-helyzet, a tájékoztatáspolitikai, a hanyatló ifjúsági mozgalom stb. A vendégek vezető politikuskok, így Pol. Biz.-tagok (Aczél, Benke, Ovári), miniszterek (Puja, Pozsgay), KB-osztályvezetők (Berecz, Grósz), gazdasági szakértők (Nyers, Bácskai), tudósok, írók, művészek voltak. A beszélgetéseken egy-egy neves személyiség családját okozott, ugyanakkor gyakran kaptak a végén vastapsot viszonylag ismeretlen fiatal szakértők.

Diákok, oktatók és „feljebb”...

A fogadtatás természetesen vegyes volt. A leginkább érintettek, a diákok szerették, döntő véleményük az volt, hogy hétről hétre rendszeresen 150-250-en jöttek el a klubba (előfordult, hogy 5-600-an érdeklődtek, s át kellett menni az I-es előadóba). Persze sokan elmondták, leírták ószinte bírálat véleményüket is, segítve a további szervezést.

Az oktatók nem nagyon jelentek meg, többségük csak közvetett információkból alkotott véleményét. Az állásfoglalások többségéből az derült ki — s hál' istennek az egyetem vezetői is ide tartoztak —, hogy a POLVAX jó dolog, szükség van rá.

Azok a „felsőbb” vezetők,

akik vendégeink voltak, általában támogatták (egyesek a kritikus helyzetekben még telefonjaikkal is segítettek!).

Az utolsó évben a fáradtság jelei is mutatkoztak, így a programok már kéthetenként voltak. Hátrányosan érintette a POLVAX-ot az is, hogy a több hónapos előkészítéssel szervezett „nemzetközi fórum” — a megtartása előtt egy héttel született — fel-ső döntés következtében elmaradt. Az enyhüléstől és Lengyelországról vitakozott volna a Le Monde kelet-európai (bécsi) tudósítója: Guetta; a varsói Politika egyik vezető publicistája: Passent; a Pravda és a l'Unita budapesti tudósítója: Geraszimov, illetve Furgeri, valamint a Rádió varsói tudósítója: Szilágyi Szabolcs. Pedig minden megvolt már a repülőjegyekről a szinkrontolmácsokig...

A POLVAX vége

'81 őszén a klub vezetői még megpróbálták a POLVAX folytatásával, de az egyetem vezetői is elvetettek több élesebb témát, illetve „rázósabb” személyt. Ez pedig egyértelműen a POLVAX elszűkülését jelentette volna, amitől a szervezők a legjobban félték. Ezért inkább a felfüggesztés mellett döntöttek, annak ellenére, hogy az egyetem vezetői továbbra is szerették volna a folytatást.

Egyévi látszólagos csend után tavaly ősszel talán eddigi mélypontjára süllyedt a klub. Az elmúlt másfél évben természetesen voltak politikai jellegű beszélgetések a klubban, a szakkollégiumban, a Rádayban, bár helyenként csak az „akcióprogramot kipálandó” céllal.

Jön a POLTÁR

Az elmúlt hónapokban mind többen kérdezték, mikor lesz ismét politikai klub? Ehhez most jó apropót nyújt, hogy a félévtől új, mellékállású klub-vezető, Szabó György kezdte meg tevékenységét. Az ő, valamint Oláh László és Pap Zoltán közreműködésével állítottuk össze az új politikai klub, a POLTÁR programját. A beszélgetések — a most megszűnt dzsesszklub idejében — szerda esteként lesznek. Az első három vendég már meg is ígérte, hogy eljön: II. 16-án Pozsgay Imre (a népfrontról, a választási reformról), 23-án Sarkadi Nagy Barna (a hivatalos és a független békemozgalomról) és III. 2-án Knopp András (a másként gondolkodókról). Tervezzük még Berecz János, Huszár István, Bácskai Tamás, Huszár Tibor, Hankiss Elemér stb. meghívását. Reméljük, sikerül megszervezni színvonalas előadásokat is: neves színészek rövid előadójátékait, felnőtt bábszínház produkcióit, zenéi anyagot. Előzetesen igyekezzünk a témákról figyelemkeltő cikkeket írni a Közgázdszba, illetve a Klub Közönlönybe.

Szeretettel várjuk a régi polvaxosokat, a golyókat és minden érdeklődőt. Bár nem „spanyolviász”, reméljük azért ez is (P)OLTÁR-i ötlet.

Szentirmay László

KÖZGÁZDSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

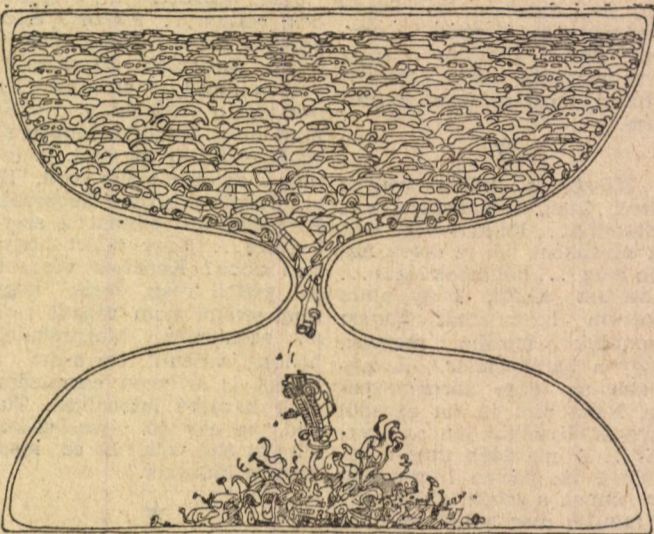
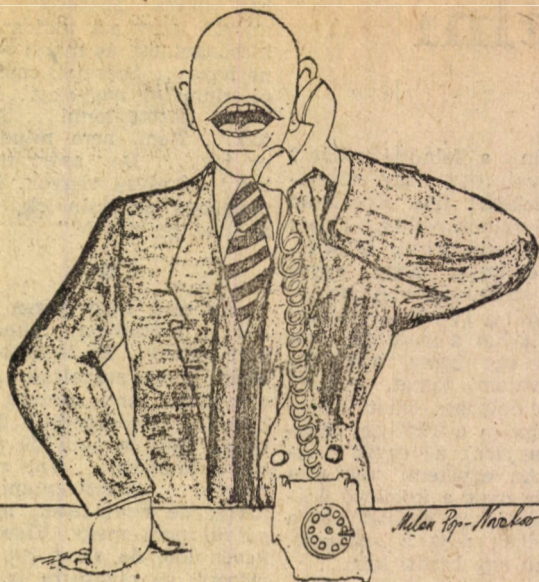
Felölős szerkesztő: FARKASINSZKYNE HALAY EDIT Szerkesztőség: 1093 Budapest IX., Dimitrov tér 3. Telefon: 174-548

Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.

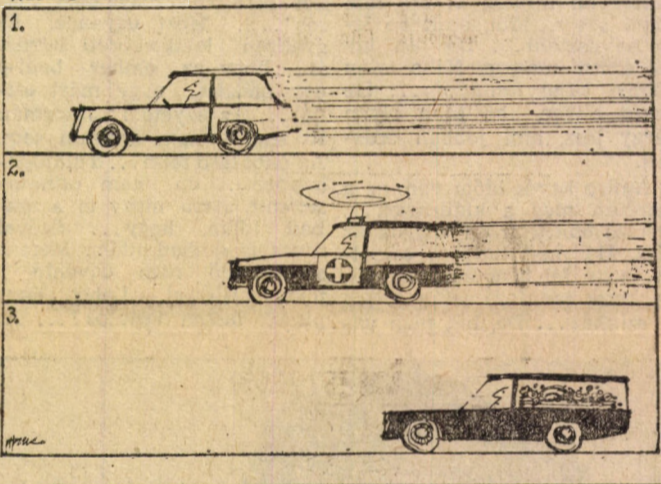
Felölős kiadó: TILL IMRE igazgató

83-493. Szikra Lapnyomda, Budapest Felölős vezető: CSUNDES ZOLTÁN vezérigazgató

HU ISSN 0230-7529

WHO'S FIRST?

Munkahely

Tény, hogy hétfőn az emberek hangulata általában rosszabb, mint máskor.

Fél tizenegy. Tizenkettőre végézem kell, majd sietek. Legfeljebb a gépházat nem takarítom ki. Megérkezek a moszok. A francba! Mekkora mocskok az előcsarnokban. Persze tegnap eső volt. Ezt most legalább kétszer kell felmosni és ez a nagypofájú büfésnő is itt zavarkolódik.

— Jó napot aranyos! Ilyen későn jött? — Ilyen későn, képzeld te boszorkány — gondolom.

— Csókolom, hogy tetszik lenni? — Nekilátok a sóprésnek.

— Aranyoskám, hova tette a hátsó kulcsot, már két napja nem találjuk? Biztos elvitte a múltkor magával. — El, persze, úgyis már rég hiányzott othon egy ilyen kulcs! — Aranyoskám, tegnap nem takarította a női vécét. A Pista bácsit kellett megbízni, hogy vakarja le a koszt a csempéről.

— Oh, hogy fogná már be a száját! Még szerencse, hogy kemény fából faragtak és nem könnyen veszem el a nyugalmamat. Csöng a telefon. Az öreglány fölveszi.

— Nem! Ez mozi! Durr! — Lecsappja.

— Már megint ez a hülye szórakozik. Aranyoskám maga se vegye föl a telefont. Mindig idecsörget. Hogy mikor nyitunk már, meg mit játszunk ma. Mintha nem tudná. Ki is van írva. — Valaki benéz az ajtón.

— Ne tessék bejönni kérem, zárva vagyunk! Takarítás van, nem látja? Ki van írva! Nem tud olvasni? Aranyoskám, nem így szokták ezt csinálni. Először jó bő vízzel, hogy tocsogjon, aztán rámenni szárazabbal. — Fáj a derekam, de azért rávigyorgok.

— Köszönöm, hogy tetszett szólni, majd legközelebb már

úgy csinálom. — Megint csöng a telefon.

— Halló, halló —, hallom a vijjogását.

— Ne tessék szórakozni kérem, úgy látszik nagyon ráér! Durr! — Levágja a kagylót.

Kezdek elfáradni. Megint bejön valaki.

— Halló, nem látja, hogy takarítás van? Mit mászkálja össze a követ? Nem tudnak ezek olvasni? Nem szeretnek ezek olvasni! A fene enné meg!

— Rendes, hogy kiabál itt helyettem. En egy szót se szólók, csak együttérzően ráhunyorgok a letaglózott vendégre, aki aztán kisomfordál.

— Többen jönnek, mint amikor előadás van. Na, persze!

Beviharzik egy lány. — Szia, mondom neki. — Jó napot mondja ő, de rám se néz, csak beszalad az előtérbe. Hü, milyen nő! De jó volna, ha ez lenne a büfésnő lánya, de már siet is vissza. Még hallom — nem édeske, ma nincs délelőtti előadás, ki is van írva. — Jó napot! — köszönök oda a lánynak.

— Szia, válaszol és elrohan. Ki érti ezt? Jó lenne, ha az öregasszonyt már letorkollná valaki. Emlékszem, mikor én is először jöttem dolgozni, hogy rám ordított:

— Nem lehet bejönni. Nem érti? Nem lehet bejönni. Hányszor mondtam még magának.

— Ne tessék már kidobni. — Hogy-hogy ne kiabáljak? Akkor kiabálók, amikor jól esik, tessék kimenni.

— Nem azt mondtam, hogy ne tessék kiabálni, hanem hogy ne tessék engem kidobni. Mert én vagyok az új takarító. En itt fogok dolgozni. En is idetartozom.

— Nahát, az más! Miért nem kezdte? Jöjjön csak aranyoskám. Itt a pult alatt is söpörjön majd ki mindig!

S. J.

Hausbesitzer

Kreuzberg — házakon feliratok, lepedőkre festett Reagan Go Home. Nyitott ablakok színeiben pompázó irással tűzsfült vagy éppen omladozó falak. A házfoglalás központjai. Ajtón belépsz, bent hűs kerékpár, egy Renault-6 és egy Kawasaki a lépcső alján.

A háza vezető ajtó zárva, csengess! Mindenhol por és malter, homok, jaanyag. A ház udvarában egy nagy gödör, egy régi pince maradványa. Odébb ruhák száradnak a nyúlkezek mellett. Kerekét vesztett kerékpár, kormányán két hangfal, sztereó magnóval. Végre valaki ajtót nyit.

A házigazda beinvít a délutáni teára. Lépcsőház rajzokkal korlát nélkül, elektromos vezetékek, vízcsövek lógnak ki a falból. Minden nyitva, ajtók nincsenek. Beülsz egy szobába. Torta, kávé, tea, tejszín. A nagy asztal tetején forgótálcák körülrötte 15 ember. Rajtuk kívül német vendégek is vannak, így senki nincs a közép-pontban. Enni kezdünk. A szoba falán plakátok, X nap a házfoglalás napja, krokodilként mered ránk. Térkép, melyen fekete színekkel jelölve a foglalt házak díszlenek. Magából Jim Morrison énekel. Nagy fekete tábla rajta az egész heti étrend. Újonnan tapétázott fehér minden. Sarokban cserépkályha, a menyegzően súlyosak a matyódszek. Egy kisgyereket hoznak. Jönnek a többiek is. Mindenkinek jut. Kerek szemüveges fiú, kirándulni, vendégségbe jött Berlinbe, aztán mivel itt rögtön talált munkát, nem úgy mint Hannoverben, itt maradt.

A házfoglalás főleg politikai tartalommal bír. Az állam, pénzt ad a tulajdonosoknak a felújításra, azok azt zsebre vágják és nem csinálnak semmit. Mi elfoglaljuk a házat és felújítjuk. Aztán benne élünk, amíg ki nem rak a rendőrség. A tulajt nem ismerjük. Ő tudja, hogy mi itt vagyunk. Pénzt a munkákra egy irodától kapunk, a fizikai teendőket mi látjuk el. Van köztünk mindenféle szakember. Mikor másfél éve idejöttünk nem volt víz, villany, bútor, nem volt itt semmi. A szomszédok bevezették a villanyt meg a vizet, és nekik fizettünk érte. Láttad a földszintet? Ott olyan gombás és rothadt volt a padló, hogy le kellett bontani és újra betoneoztuk. Mással csak fel kell csiszolni és lelakkozni. Itt a nyugatnémet emberek szívesen fektetik házaikat a pénzükre. Az adó kicsi. Azért nem minden házfoglaló ilyen, mint amilyenek mi vagyunk. Mi itt együtt élünk, szétlontottuk a lakások közti falakat, amelyek útban voltak. Az étkezést együtt fedezzük. Mindenki 60-80 márkát ad be a közösbe egy hétre. Aki többet keres, az

100-ast. Kettőnek nincs munkája, négyen hetente háromszor tudnak csak pincéreként dolgozni.

Huszonnyolc éves lány a házigazda.

„Nem vagyunk semmilyen párt tagjai. Általában nem szeretjük Reagant, de a másik oldalt sem. Túl közel vagyunk a Kelethez. Városunkban angol, francia, amerikai telepek vannak. Nem jövőnk ki túl jól velük. Itt vannak és kész. Időnként van egy-két fesztivál, amelyeken lehetőség lenne összeemelegedni. Most is egy amerikai-német folkfesztivál zajlik. De, majdnem mindennap van valami tömegrendezvény. A házunka eléggé lekötö a szabadidőnk. Célunk rendezni az egészséget és itt élni öt-nyolc évig. Aztán még nem tudom mi lesz. Talán törvényesíteni tudjuk az ittlétünket. Így bármelyik pillanatban kivehet minket a rendőrség. Ha ilyen történik a városban, akkor az utcára megyünk, felszedjük a köveket, tüzet rakunk, esetleg felgyújtunk egy-két autót, mint rendszerint, de ez nem erő a kezünkben. Ez nem vezet semmire. Ez már szokássá vált. Többet akarunk. De gyerekek, nézzétek meg, hogy mit csináltunk másfél év alatt.

Újra itt a korlát nélküli lépcső, a vezetékek és a csövek. Egy beugró — működik a telefon. A folyosóról a harmadikon szobák nyílnak jobbra-balra, mosdó, konyha. A kommunaszellem csak a közös szórakozóterekben van meg. Szoba, használt felújított bútorokkal berendezve, új tapéta, fényes, tisztá minden, franciaágy, íróasztal, az elmaradhatatlan HiFi-torony, kis rendtelenség. Jó ránézni az egészre, pláne a lépcsőház, meg a földszint után. A felső emeleten kezdődött a felújítás. Másik szoba — úgy a magában, diszkrét modern, festett fal, megnyugtató színek. A közös terem oldalában régi gyárlakokat falaztak. Az úvegen festés. A tetőt a szomszédok lebontott háztól vették kölcsön engedéllyel. Fűrdőszoba. A falba egy autó szélvédője van beépítve. Gözfürdőt és szaunát is terveznek. Újra csak festmények és feliratok az ajtókon és a falakon. Gyerekszoba. Minden puha, rengeteg játék. A gyerekek a nyári szabadságot töltik valahol. Gitározna szól. Két punk gyakorol a szomszéd szobában. Hajuk az egyik oldalon rövid, a másikon hosszú. Nehéz munkát kapniuk, pedig ők még a nyuadottabb fajtából valók. A másik lépcsőn megyünk le. Korlát itt sincs, a vakolat hiányzik. Telen a szénrel fűteni még nehezebb lesz.

— Jöttök röplabdázni? — Sajnos mennünk kell. — Ha bárki jön közületek, bármikor itt alhat.

Horváth Ferenc

Arcvonal — Nyugat-Berlinben

A 83-as EFIN

A március 25-27. között lezajló idei egyetemi és főiskolai ifjúsági napok célja egy koncentrált területen (ELTE) megrendezett kulturális fesztivál, melyen a budapesti egyetemi, főiskolai diákság önmaga számára és kifelé is bemutatkozik.

A rendezvénysorozat bevezető előadását Pozsgay Imre tartja. A három előadásorozat (Magyarország a XX. században, Nemzeti kérdés, Lu-

kács György munkássága) előadó Huszár Tibor, Berecz János stb. A politikai tanácskozás témája: A mai magyar egyetemi, főiskolai diákság feladatai. Sok más szakmai, kulturális és sportrendezvény egészíti ki a műsort. A rendezvénysorozat gazdája a Budapesti Universitas KISZ-bizottság, a szervező bizottságban a Közgáz B. Kiss Tamás képviseli.

Diákok a békéért

Szegeden a József Attila Tudományegyetem hallgató-sága által kezdeményezett és megrendezett nemzetközi diákszeminárium, melyen a MKKE hallgatóit Seben A. Csaba és Lovász Mária képviselték, felhívták intézett a nemzeti és nemzetközi ifjúsági szervezetekhez, a fiatalokhoz.

A felhívás támogatja a szocialista országok és minden más reális, józan erő békekezdeményezéseit, követeli a két katonai tömb érdemi tárgyalásait, számos ifjúsági békeakció kezdeményez.